

2046

UCHWAŁA Nr XLIV/304/2010 RADY MIASTA CZARNKÓW

z dnia 25 marca 2010 r.

w sprawie przyjęcia „Programu opieki nad zabytkami Miasta Czarnków na lata 2010-2013”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r., Nr 142 poz. 1591 ze zm.) i art. 87 ust. 1, 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162 poz. 1568 ze zm.) uchwała się, co następuje:

§1. Postanawia się o przyjęciu „Programu opieki nad zabytkami Miasta Czarnków na lata 2010-2013”, stanowiącego załącznik do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Czarnków.

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodniczący Rady
(-) *Zdzisław Chwarścianek*

Załącznik
do Uchwały nr XLIV/304/2010
Rady Miasta Czarnków
z dnia 25 marca 2010 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA CZARNKÓW na lata 2010–2013

Spis treści

- I. Wprowadzenie
- II. Uwarunkowania prawne
 - 1. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami
 - 2. Obowiązki samorządów
- III. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego miasta
 - 1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego
 - 2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego
- IV. Zasoby dziedzictwa kulturowego miasta
 - 1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków
 - 2. Zabytki nieruchome w gminnej ewidencji zabytków
 - 3. Krajobraz kulturowy
 - 4. Zabytki ruchome
 - 5. Zabytki archeologiczne
 - 5.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków
 - 5.2. Wykaz stanowisk archeologicznych o czytelnym formie krajobrazowej

- 5.3. Zestawienie stanowisk archeologicznych z terenu miasta Czarnków
- V. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego miasta
 - 1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków
 - 1.1. Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków
 - 1.2. Stan zachowania zabytków nieruchomych w gminnej ewidencji zabytków
 - 1.3. Stan zachowania zabytków ruchomych
 - 1.4. Stan zachowania dziedzictwa archeologicznego
 - 2. Obszary największego zagrożenia dla zabytków w mieście
 - 2.1. Obszary największego zagrożenia zabytków nieruchomych w mieście
 - 2.2. Obszary największego zagrożenia zabytków ruchomych w mieście
 - 2.3. Obszary największego zagrożenia dziedzictwa archeologicznego w mieście
 - 3. Uwarunkowania wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta
 - 4. Uwarunkowania wynikające z miejscowych

¹ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2002 r.: Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806; z 2003 r.: Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568; z 2004 r.: Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203; z 2005 r.: Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457; z 2006 r.: Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337; z 2007 r.: Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218; z 2008 r.: Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458 oraz z 2009 r.: Nr 52, poz. 420, Nr 157, poz. 1241.

² Zmiany wymienionej wyżej uchwały zostały ogłoszone w Dz.U. z 2004 r.: Nr 96, poz. 959, Nr 238, poz. 2390, z 2006 r.: Nr 50, poz. 362, Nr 126, poz. 875, z 2007 r.: Nr 192, poz. 1394, z 2009 r.: Nr 31, poz. 206, Nr 97, poz. 804.

planów zagospodarowania przestrzennego miasta

5. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej

VI. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami

VII. Kierunki działań dla realizacji programu opieki nad zabytkami miasta

1. Gminna ewidencja zabytków

1.1. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków nieruchomości

1.2. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych

2. Rozpoznanie perspektyw tworzenia parków kulturowych na terenie miasta

3. Wyznaczenie stref ochrony stanowisk archeologicznych

4. Historyczne obszary oraz obiekty i zespoły budowlane typowane do wpisania do rejestru zabytków

5. Stanowiska archeologiczne typowane do wpisania do rejestru zabytków

6. Udostępnianie i promocja zabytków nieruchomości

7. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

8. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania i zagospodarowania

9. Poprawa stanu zachowania zabytków nieruchomości na terenie miasta – kierunki działań i zadania

VIII. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

IX. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami

X. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

I. Wprowadzenie

Program opieki nad zabytkami miasta Czarnków jest uzupełniającym dokumentem planistycznym w stosunku do innych aktów planowania gminnego.

Jest jednocześnie aktem polityki administracyjnej służącym podejmowaniu planowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego przez samorząd gminny.

Myślą przewodnią opracowania programu opieki nad zabytkami dla miasta Czarnków jest uznanie potrzeby zachowania zasobów znajdującego się tutaj dziedzictwa kulturowego, a jednocześnie traktowanie tego dziedzictwa za zasadniczy czynnik wpływający na kształtowanie się tożsamości lokalnej i promocji turystycznej.

Głównym celem programu jest dążenie do znaczącej poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego na terenie miasta, w szczególności w zakresie stanu zachowania i utrzymania obiektów zabytkowych oraz zachowania krajobrazu kulturowego. Ważne jest, aby realizacja tego celu dokonywała się przy współudziale mieszkańców miasta. Dokument

ten może służyć nie tylko jednostce samorządu terytorialnego, ale również osobom zainteresowanym kulturą i dziedzictwem kulturowym.

Program opracowany został na cztery lata, tj. na okres 2010–2013. Jest dokumentem, który będzie cyklicznie aktualizowany. W trakcie jego realizacji prowadzony będzie monitoring, dzięki któremu możliwym stanie się uwzględnienie nowych uwarunkowań prawnych, społecznych i gospodarczych, co pozwoli na sprecyzowanie lub modyfikację przyjętych kierunków działania oraz priorytetów.

Wskazane w obecnym dokumencie działania są zgodne z wojewódzkimi i gminnymi dokumentami planistycznymi, a nakreślone zadania oraz zaproponowane rozwiązania odpowiadają ustawowym regulacjom z dziedziny ochrony zabytków w Polsce.

II. Uwarunkowania prawne

1. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Podstawowym dokumentem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162 poz. 1568 z późniejszymi zmianami), w dalszej części niniejszego tekstu zwana ustawą.

W myśl art. 6 ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) zabytki nieruchome będące w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) zabytki ruchome będące w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w

art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach (Dz.U. z 1998 r. Nr 85 poz. 539 z późniejszymi zmianami),

- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,
- c) kurhanami,
- d) reliktnymi działalnościami gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej (art. 6 ust. 2).

2. Obowiązki samorządów

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na organy administracji publicznej obowiązki (art. 4):

- zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- zapobiegania zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- udaremniania niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- przeciwdziałania kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- kontroli stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- uwzględniania zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Ponadto wskazana ustawa definiuje pojęcie opieki nad zabytkiem, tym samym nakładając na jego właściciela lub posiadacza obowiązek zapewnienia warunków (art. 5):

- naukowego badania i dokumentowania zabytku,
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczenia dla historii i kultury.

Opracowanie programu opieki nad zabytkami jest zadaniem własnym samorządu terytorialnego. W myśl art. 87 ust. 1 ustawy zarząd województwa,

powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami. Program przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu lub rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 87 ust. 3). Następnie po dwóch latach od ogłoszenia w dzienniku urzędowym województwa programu opieki nad zabytkami zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy (art. 87 ust. 4 i 5).

Zadania z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego zawarte są również w ustawie z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późniejszymi zmianami). Treść art. 7 ust. 1 pkt 9 stanowi, iż do zadań własnych gminy należy zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, a w szczególności zadania te obejmują m. in. sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

III. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego miasta

1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego

„Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2020” jest dokumentem przyjętym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego Uchwałą Nr XLII/692A/05 z dnia 19 grudnia 2005 roku.

Strategia określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województwa, wśród nich zachowanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego, przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń. Ustalenia zawarte we wskazanym dokumencie stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

Celem generalnym „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego” jest poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców.

Cel generalny ma być realizowany przy pomocy celów strategicznych i operacyjnych, które mają być podporządkowane wskazanemu celowi generalnemu. Największe znaczenie dla dziedzictwa kulturowego ma cel strategiczny dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku (cel strategiczny 1). Osiągnięcie tego celu nastąpić ma poprzez realizację celów operacyjnych, w tym celu operacyjnego wzrost znaczenia i zachowania dziedzictwa kulturowego (cel operacyjny 1.3).

Nie bez znaczenia dla ochrony środowiska kulturowego jest również cel strategiczny zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów rozwojowych województwa (cel strategiczny 2). Ma być

on realizowany poprzez cel operacyjny zwiększenie udziału usług turystycznych i rekreacji w gospodarce regionu (cel operacyjny 2.4).

Zgodnie z założeniami przyjętymi dla celu operacyjnego 1.3 (wzrost znaczenia i zachowania dziedzictwa kulturowego): „Dziedzictwo kulturowe w rozwoju Wielkopolski pełni kilka funkcji. Jest ono czynnikiem integracji społecznej, stanowi instrument promocji regionu oraz przyczynia się do rozwoju gospodarczego, gdyż może być bazą dla turystyki i usług kulturalnych. Szczególnie ważnym elementem tego dziedzictwa jest wielkopolska kultura przedsiębiorczości”.

Cel ten realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- 1) inwestycje w instytucje kultury,
- 2) ochronę dorobku kulturowego,
- 3) wsparcie działań powiększających dorobek kulturalny regionu,
- 4) promocję aktywności kulturalnej mieszkańców.

Dla celu operacyjnego 2.4 (zwiększenie udziału usług turystycznych i rekreacji w gospodarce regionu) przyjęto założenie, iż „Przyrodnicze, krajo-
brazowe oraz kulturowe atuty Wielkopolski tworzą szanse na rozwój sektora usług turystyczno-rekreacyjnych. W połączeniu z turystyką biznesową sektor ten ma szansę na znaczny udział w gospodarce regionu. Jest to tym bardziej ważne, iż tego typu usługi generują dużą liczbę miejsc pracy przy stosunkowo niskich nakładach”.

Cel ten realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- 1) inwestycje w infrastrukturę poprawiającą stan zagospodarowania obszarów atrakcyjnych pod względem turystycznym i rekreacyjnym, z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska,
- 2) wsparcie bazy noclegowej i gastronomicznej,
- 3) promocję przedsiębiorczości w tym zakresie,
- 4) wsparcie rozwoju agroturystyki,
- 5) promocję turystyki alternatywnej.

Realizacja celów strategicznych i operacyjnych wskazanych w strategii rozwoju województwa wymaga uwzględnienia celów horyzontalnych, tj. ładu przestrzennego (cel horyzontalny 1), który uznany został za jeden z głównych czynników kształtujących konkurencyjność Wielkopolski oraz zrównoważonego rozwoju (cel horyzontalny 2).

Cel horyzontalny 1 (ład przestrzenny) realizowany ma być m. in. poprzez:

- 1) osiągnięcie zgodności form wykorzystania poszczególnych obszarów zgodnie z ich naturalnymi predyspozycjami lub przy minimalizacji konfliktów z nimi,
- 2) właściwe kształtowanie sieci osadniczej przy utrwalaniu jej wielostopniowej, hierarchicznej struktury, wielofunkcyjności oraz ograniczaniu antropopresji na pozostałe obszary.

Z kolei cel horyzontalny 2 (zrównoważony rozwój) wymaga, zgodnie z założeniami wskazanego dokumentu, respektowania następujących zasad:

- 1) solidarności wszystkich ludzi – zarówno na poziomach lokalnym, regionalnym, krajowym i globalnym, jak i między obecnym a przyszłymi pokoleniami,

- 2) ostrożności – wybory dokonywane dzisiaj nie mogą ograniczyć swobody wszystkich uczestników życia społeczno-ekonomicznego w przyszłości,

- 3) współuczestnictwa – zaangażowanie wszystkich uczestników życia społeczno-gospodarczego w regionie.

2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

W dniu 26 listopada 2001 roku Uchwałą Nr XLII/628/2001 Sejmik Województwa Wielkopolskiego przyjął „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego”. Dokument ten określa zasady kształtowania struktury przestrzennej województwa w długim horyzoncie czasowym, w tym: wymagania w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony dziedzictwa kulturowego, z uwzględnieniem obszarów podlegających szczególnej ochronie.

Zgodnie z zapisami wskazanego dokumentu podstawową zasadą kształtowania rozwoju województwa powinno być optymalne wykorzystanie szeroko rozumianych uwarunkowań wewnętrznych oraz szans wynikających z uwarunkowań zewnętrznych dla zaspokajania potrzeb mieszkańców i sprawnego funkcjonowania podmiotów gospodarczych znajdujących się na terenie województwa. Z zasady tej wynikają przesłanki znaczące dla ochrony dziedzictwa kulturowego województwa:

- 1) przesłanka 1: nie zaprzepaścić posiadanych przez województwo możliwości wynikających z położenia, tradycji, istniejącego potencjału środowiska przyrodniczego, walorów społecznych i gospodarki, a także image Wielkopolski;

- 2) przesłanka 2: chroniąc posiadane dobra, efektywnie je wykorzystać, a równocześnie w miarę możliwości je pomnażać oraz poprawić ich jakość.

Zasadniczym celem dla kształtowania polityki przestrzennej województwa wielkopolskiego jest harmonijny, zrównoważony rozwój całego terytorium województwa poprzez poprawę jakości zagospodarowania przestrzennego i wzrost wewnętrznej spójności województwa. Jedną z zasadniczych kategorii, do której sprowadzić można cele zagospodarowania przestrzennego województwa, jest tworzenie warunków do poprawy jakości życia i rozwoju zrównoważonego, które w rozumieniu planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego oznacza m. in.:

- 1) zachowanie właściwych proporcji między elementami zagospodarowania przestrzennego w dążeniu do harmonijnego rozwoju,

- 2) poprawę walorów estetycznych struktur przestrzennych i krajobrazu.

Za główne zasady zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego uznano m. in.:

1) tworzenie warunków do współistnienia środowiska przyrodniczego i zurbanizowanego,

2) zachowanie dziedzictwa kulturowego i wpisanie go w struktury przestrzenne i otaczający krajobraz.

W planie wojewódzkim przyjęto, że w zagospodarowaniu przestrzeni w odniesieniu do ochrony dziedzictwa kulturowego nie powinno się przekraczać następujących wskazań:

1) w obszarach chronionego krajobrazu nie powinno się lokalizować obiektów i urządzeń zakłócających w drastyczny sposób walory krajobrazowe,

2) ochronie podlegają obiekty cenne kulturowo, wymagające bezwzględnego zachowania dla przyszłych pokoleń oraz ich bezpośrednie otoczenie, w którym nie powinny być lokalizowane obiekty nieprzystosowane architektonicznie i funkcjonalnie,

3) w strefach ochrony konserwatorskiej zagospodarowanie winno odbywać się na warunkach określonych przez służby konserwatorskie,

4) strefy ochrony widokowej (osie widokowe, ciągi widokowe, dominanty przestrzenne, panoramy) powinny być wyznaczone poprzez stosowne zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

Jak to już wyżej wskazano generalnym celem zagospodarowania przestrzeni województwa wielkopolskiego jest zrównoważony rozwój całego terytorium, łączący w sobie ład społeczny, ład ekonomiczny, ład ekologiczny i ład przestrzenny.

Ład przestrzenny można uzyskać m. in. przez:

1) dobre rozpoznanie prawideł tradycyjnego kształtowania przestrzeni miejskich i zastosowanie ich na nowo; formuła przywracania przestrzeni miejskiej musi uwzględniać możliwości wszelkich kreacji, a nowoczesne budynki o dobrej architekturze nie powinny być traktowane jako niepożądane, ale jako potencjalne wzbogacenie dziedzictwa kulturowego,

2) przestrzeganie wytycznych konserwatorskich w zakresie nie tylko poszczególnych obiektów objętych ochroną, ale również zasad zagospodarowania zabytkowych układów urbanistycznych,

3) „odkrycie” lokalnej architektury wiejskiej i zapewnienie możliwości wprowadzenia tradycyjnych gabarytów, form dachów, detali i rozwiązań materiałowych do obiektów o współczesnych standardach; nurt architektury regionalnej nie może mieć prawa wyłączności, ale powinien stanowić ważny wyróżnik przy kształtowaniu specyfiki lokalnej,

4) ochronę krajobrazu, a w rejonach o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych wykluczenie realizacji obiektów, które charakterem (gabaryty, powierzchnia zajmowanego terenu, rodzaj prowadzonej działalności) kolidują z otoczeniem.

Dla kształtowania przestrzeni miejskiej przyjęto m. in. następujące zasady:

1) ochrona dziedzictwa kulturowego, tożsamości i tradycyjnych elementów środowiska miejskiego,

takich jak: zabytkowe dzielnice, budynki, dominanty przestrzenne, panoramy, tereny zielone i tereny otwarte; respektowanie zaleceń wynikających z przepisów ochronnych i poszerzenie zakresu ochrony prawnej,

2) wykorzystanie atutów wynikających z ukształtowania terenu, osi widokowych, dominant przestrzennych, panoram,

3) w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego podnoszenie wymogów architektury w stosunku do obiektów realizowanych na obszarach śródmieść oraz w pobliżu terenów o najwyższych walorach kulturowych i przyrodniczych,

4) podejmowanie opracowań dotyczących rewitalizacji zabytkowych dzielnic.

Dla kształtowania obszarów wiejskich przyjęto m. in. następujące zasady:

1) ochrona charakterystycznych układów rurelistycznych oraz zespołów sakralnych, pałacowo-parkowych, folwarków, ochrona zabytkowych budynków mieszkalnych, gospodarczych, wiatraków, remiz, szkół, kuźni, młynów, gorzelni i innych elementów specyficznych dla architektury wiejskiej np. kapliczek, krzyży,

2) poszanowanie kształtowanej tradycyjnie różnorodności form osadnictwa wiejskiego w poszczególnych regionach,

3) twórcze wykorzystywanie wzorców architektury lokalnej przy formułowaniu warunków dla projektowanej zabudowy, odwoływanie się do architektury regionalnej Wielkopolski, preferowanie rodzimych materiałów budowlanych oraz tradycyjnych elementów małej architektury takich jak drewniane płoty, podmurówki z kamienia naturalnego itp.

Dla kształtowania otwartych przestrzeni przyjęto następujące zasady:

1) zakaz wznoszenia w pobliżu jezior, rzek, kanałów, krajobrazowych punktów widokowych lub na terenach o szczególnych walorach krajobrazowych obiektów budowlanych naruszających walory krajobrazowe i uniemożliwiających dostęp do nich,

2) wprowadzenie zieleni osłonowej wokół istniejących i projektowanych obiektów kolizyjnych w stosunku do krajobrazu,

3) narzucanie ograniczeń w sytuowaniu reklam, wykluczenie ich z miejsc o ciekawej ekspozycji.

Dla kształtowania przestrzeni wokół miejsc cennych kulturowo przyjęto następujące zasady:

1) dostosowanie zagospodarowania do masowego ruchu turystycznego i pielgrzymkowego (hotele, campingi, gastronomia, parkingi itp.),

2) ograniczenie działalności gospodarczej do nie kolidującej z wiodącą funkcją miejsca, a wspieranie działalności związanej z obsługą turystów czy pielgrzymów,

3) izolowanie tych miejsc od bezpośredniego styku z współczesnym zainwestowaniem, zachowanie niezbędnej otwartej przestrzeni w celu lepszego ich wyeksponowania.

Uznano następujące zasady w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego:

1) podstawową zasadą pozwalającą na zachowanie dóbr kultury dla przyszłych pokoleń jest bezwzględne przestrzeganie obowiązującego w tym zakresie prawa, ujętego w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,

2) ochrona krajobrazu kulturowego może być realizowana poprzez właściwe zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

IV. Zasoby dziedzictwa kulturowego miasta

Ochrona i opieka nad zabytkami, aby była skuteczna, powinna być realizowana w oparciu o rzetelną wiedzę dotyczącą wartości kulturowych i ich znaczenia dla regionu. Równie ważną jest kwestia rozpoznania występujących problemów związanych między innymi ze stanem zachowania poszczególnych obiektów, reagowania na występujące zagrożenia, a co za tym idzie powstrzymania dalszej degradacji zabytków oraz ich otoczenia.

Przesłanką niniejszej, ogólnej charakterystyki zasobów kulturowego dziedzictwa miasta jest pomoc w sformułowaniu zadań i celów, które służyć będą realizacji działań na rzecz ochrony i zachowania tego dziedzictwa.

Miasto Czarnków usytuowane jest we wschodniej części powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego, zajmującego północną część województwa wielkopolskiego. Powierzchnia miasta liczy 10,06 km² i zamieszkuje je ok. 11.428 osób (stan w 2005 r.). Czarnków stanowi siedzibę gminy miejskiej i wyodrębnionej gminy wiejskiej, a także jest stolicą powiatu.

Pod względem fizycznogeograficznym miasto znajduje się na pograniczu Kotliny Gorzowskiej, zaliczanej do makroregionu Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej i Pojezierza Chodzieskiego, przynależnego do makroregionu zwanego Pojezierzem Wielkopolskim.

Po południowej oraz północno wschodniej stronie miasta ciągną się wały spiętrzonych moren, ukształtowane w okresie zlodowacenia wiślanego. W granicach administracyjnych miasta znajdują się dwa wzniesienia Góra Żydowska (północno wschodnia część miasta) oraz Góra Krzyżowa (południowo wschodnia część miasta) – oba wzniesienia zwane historycznie „wrotami czarnkowskimi”. W kierunku zachodnim teren opada przechodząc w dolinę Noteci.

Pofalowany, typowo polodowcowy, krajobraz okolic miasta urozmaicają duże kompleksy leśne usytuowane na północny wschód oraz na południowy zachód od Czarnkowa.

W granicach administracyjnych Czarnkowa większy obszar zieleni usytuowany jest w jego wschod-

niej części, gdzie na wschód od ulicy Harcerskiej zlokalizowany jest park miejski (Góra Krzyżowa). Wskazany obszar zieleni uzupełniają zwarte zespoły drzew w granicach historycznych cmentarzy żydowskich przy ulicy Podgórznej (Góra Żydowska) oraz ulicy Poznańskiej, a także w granicach i w sąsiedztwie cmentarza komunalnego przy ulicy Rolnej.

Przez miasto przechodzą dwie tranzytowe drogi wojewódzkie: nr 182 z Międzychodu do Ujścia oraz nr 178 z Obornik do Wałcza. Nadto od strony południowo zachodniej zmierza do miasta droga wojewódzka nr 181 z Drezdenka i od strony północnej dochodzi droga powiatowa nr 228 z Mirosławia przez Walkowice oraz Romanowo Górne i Romanowo Dolne. W zachodniej części Czarnkowa przechodziły tory kolejowe trakcji Krzyż Wielkopolski - Piła. Obecnie pozostał tylko tor od dworca kolejowego Czarnków w kierunku Krzyża Wielkopolskiego.

W areale gruntów miejskich dominują użytki rolne, stanowiące 54% (543,24 ha) powierzchni miasta, lasy zajmują 11,7% (117,7 ha), zaś pozostałe tereny, a więc przede wszystkim obszary zabudowane i przemysłowe, liczą 34,3% (345,06 ha) ogólnej powierzchni zajmowanej przez Czarnków.

Interesujące nas miasto i jego okolice w okresie VIII-X wieku były nielicznie zamieszkiwane przez ludność słowiańską pomorskiej i polskiej grupy językowej. W czasach piastowskich teren ten ogrywał strategiczną rolę z uwagi na pograniczne położenie z Pomorzem, a później z terytorium Nowej Marchii. Historycznie w średniowieczu i nowożytności Czarnków znajdował się w granicach Wielkopolski, w województwie poznańskim. Stan ten uległ zmianie w 1772 roku, kiedy to w wyniku pierwszego rozbioru Polski miasto włączone zostało w granice państwa pruskiego i znalazło się w Okręgu Noteckim Prowincji Prusy Zachodnie. W 1807 roku Czarnków wcielono do Księstwa Warszawskiego, w granicach departamentu poznańskiego, zaś w 1815 roku – do Wielkiego Księstwa Poznańskiego, w obrębie rejencji bydgoskiej. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości (1918 r.) Czarnków jako siedziba powiatu przynależał do województwa poznańskiego. W czasach okupacji niemieckiej w latach 1939–1945 miasto to włączone zostało do III Rzeszy jako część składowa Kraju Warty, w obrębie rejencji poznańskiej. W 1945 roku w ramach nowo utworzonych struktur organizacji administracyjnej Polski Czarnków ponownie jako siedziba powiatu wszedł w skład województwa poznańskiego. Stan ten nie uległ zmianie w wyniku reformy administracyjnej przeprowadzonej w 1950 roku. Natomiast w 1975 roku, kiedy zlikwidowane zostały powiaty, Czarnków jako siedziba gminy włączony został do województwa pilskiego. Kolejna zmiana nastąpiła w 1999 roku. Wówczas to Czarnków jako siedziba powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego wszedł w obręb województwa wielkopolskiego.

Historyczną zabudowę miasta tworzą kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Marii Magdaleny

(1580–1586, ok. 1632, ok. 1757, 1855) wespół z plebanią (1905), gmachy użyteczności publicznej: starostwo przy ul. Rybaki 3 (1906–1911), ratusz przy pl. Wolności 6 (ok. poł. XIX w.), d. urząd ziemski przy ul. Kościuszki 88 (1906), d. siedziba kahału przy ul. Łąkowej 14 (1906), d. szpital powiatowy przy ul. Kościuszki 94 (ok. 1900), poczta przy ul. Kościuszki 45 (ok. 1893), zespół d. gimnazjum przy ul. Kościuszki 92, w skład którego wchodzi gimnazjum (ok. 1906), willa gimnazjalna (ok. 1900) i sala gimnastyczna (ok. 1906), zespół d. szkoły przy ul. Wronieckiej 28 (1888), d. szkoła przy ul. Wronieckiej 32 (ok. 1890), d. szkoła żydowska i dom rabina przy pl. Bartosza 8 (poł. XIX w.), d. komisarjat straży granicznej przy ul. Kościuszki 87 (ok. 1900) oraz budynek dworca kolejowego (1911) wraz z wieżą ciśnienia (1896) przy ul. Dworcowej 1, a także d. dworek Świniarskich przy ul. Rybaki 28 (2. poł. XVIII w.). Zabytkową zabudowę uzupełnia budownictwo przemysłowe, na które składa się zespół browaru przy ul. Browarnej 1/3 (1893), zespół d. gazowni miejskiej przy ul. Kościuszki 100 i Wronieckiej 45 (1902), d. baza remontowa żegluga bydgoskiej przy ul. Rybaki 32 (pocz. XX w.) oraz most drogowy na Noteci w ciągu ulicy Rybaki (1893). Pozostała historyczna zabudowa to budownictwo mieszkalne – domy, kamienice i wille – z XIX wieku oraz z 1. połowy XX stulecia, usytuowane przy placach Bartosza, Powstańców Wielkopolskich i Wolności oraz przy ulicach Bednarskiej, Browarnej, Brzezińskiej, Dworcowej, Gdańskiej, Harcerskiej, Kościelnej, Kościuszki, Krzyżowej, Łąkowej, Ogrodowej, Pocztowej, Podgórnej, Putza, Rybaki, Rzemieśniczej, Sikorskiego, Staromiejskiej, Strumykowej, Wronieckiej i Zamkowej.

Wskazać należy także zachowane w mieście historyczne cmentarze: rzymskokatolicki przy ul. Kościuszki (XVIII w.), ewangelickie przy ul. Parkowej 57 (pocz. XX w.) i ul. Wronieckiej 13 (pocz. XX w.), a także żydowskie przy ul. Podgórnej (XVI/XVII w.) i ul. Poznańskiej 11 (1812), jak również nieczytelny już dzisiaj najstarszy cmentarz rzymskokatolicki przy kościele parafialnym pw. św. Marii Magdaleny przy ul. Kościelnej 1 (XVI w.).

W panoramie miasta dominuje kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Marii Magdaleny.

Ogółem liczba zabytków na terenie miasta wynosi 306 historycznych struktur przestrzennych oraz zabytkowych obiektów budowlanych funkcjonujących samoistnie lub tworzących historyczne zespoły budowlane.

Dziedzictwo kulturowe miasta to także stanowi-

ska archeologiczne oraz archeologiczne nawarstwienia kulturowe. Zarejestrowane stanowiska z terenu miasta Czarnków są pozostałościami po osadach z różnych okresów począwszy od mezolitu, poprzez kulturę łużycką i przeworską do średniowiecza i czasów nowożytnych.

1. ZABYTKI NIERUCHOME WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

Rejestr zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków (art. 8 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). W województwie wielkopolskim jest nim Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków, który kieruje Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Poznaniu oraz delegaturami w Kaliszu, Koninie, Lesznie i Pile.

Wpis do rejestru zabytku nieruchomego może nastąpić z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy (art. 9 ust. 1). Przedmiotowego wpisu dokonuje wojewódzki konserwator zabytków w formie decyzji administracyjnej.

Ponadto do rejestru może być wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku (art. 9 ust. 2).

W 2004 roku Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Poznaniu opracował Raport o stanie zachowania zabytków. Dokument ten został wykonany w oparciu o schemat przygotowany przez Departament Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury oraz Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie (instrukcja Ministerstwa Kultury z 2 lutego 2004 r.).

Jednym z celów tego raportu było pokazanie rzeczywistej liczby obiektów zabytkowych objętych wpisem do rejestru (stan: grudzień 2004). Obecnie (stan: wrzesień 2009 r.) w rejestrze zabytków województwa wielkopolskiego znajduje się 9 zabytków nieruchomości z terenu miasta Czarnków (8 decyzji administracyjnych w sprawie wpisu do rejestru zabytków).

Szczegółowe dane statystyczne w przedmiotowym zakresie przedstawiają poniższe tabele:

Tabela I. Wojewódzki rejestr zabytków nieruchomości z terenu miasta Czarnków (wg kategorii obiektów) – stan: wrzesień 2009 r.

Kategorie zabytków	Liczba obiektów
układy urbanistyczne	1
układy ruralistyczne	–
zabudowa mieszkalna	3
obiekty sakralne	1
budownictwo obronne	–

obiekty użyteczności publicznej	1
obiekty przemysłowe i gospodarcze	-
pałace i dwory	1
zabudowa folwarczna	-
budownictwo wiejskie	-
parki	-
cmentarze	1
miejsca pamięci	-
inne	1
stanowiska archeologiczne	-
Ogółem	9

Źródło: G. J. Budnik, Ewidencja zabytków miasta Czarnkowa, Czarnków 2009.

Tabela II. Wojewódzki rejestr zabytków nieruchomości z terenu miasta Czarnków (wg typów własności) – stan: wrzesień 2009 r.

Typy własności	Liczba obiektów
Skarb Państwa	-
własność komunalna	4
własność prywatna	2
własność wyznaniowa	2
spółki prawa handlowego	-
własność nieuregulowana	-
własność inna	-
Ogółem	8*

Źródło: G. J. Budnik, Ewidencja zabytków miasta Czarnkowa, Czarnków 2009.

* nie wliczając historycznego układu urbanistycznego miasta Czarnkowa

Wykaz obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego z terenu miasta Czarnków

Kategoria – historyczne układy przestrzenne urbanistyczne i ruralistyczne

- UKŁAD URBANISTYCZNY, XIV–1. poł. XX w., nr rejestru zabytków 719/A – 13. 12. 1990 r.;

Kategoria – budownictwo sakralne

- KOŚCIÓŁ PARAFIALNY RZYMSKOKATOLICKI PW. ŚW. MARII MAGDALENY, ul. Kościelna 1, 1580–1586, budowa kaplicy Biczowania ok. 1632 r., budowa kaplicy św. Antoniego ok. 1757 r., budowa wieży 1855 r., murowany, nr rejestru zabytków 69/31/A – 4. 03. 1931 r.;

Kategoria – cmentarze

- CMENTARZ ŻYDOWSKI WRAZ Z DRZWOSTANEM, PŁYTAMI NAGROBNYMI I DOMEM PRZEDPOGRZEBOWYM, ul. Poznańska 11, nr rejestru zabytków 754/A – 7. 06. 1994 r.:

a) cmentarz żydowski z drzewostanem i płytami nagrobnymi, 1812 r.,

b) dom przedpogrzebowy, pocz. XX w., murowany;

Kategoria – budownictwo użyteczności publicznej

- RATUSZ, OB. URZĄD MIASTA, pl. Wolności 6, ok. poł. XIX w., murowany, nr rejestru zabytków 1461/A – 3. 09. 1973 r.,

Kategoria – zespoły pałacowe i dworskie oraz folwarczne

- DWOREK ŚWINIARSKICH, OB. DOM, ul. Rybaki 28, 2. poł. XVIII w., murowany, nr rejestru zabytków 429/A – 29. 11. 1968 r.;

Kategoria – zabudowa mieszkalna

ul. Łąkowa:

- DOM Nr 7, 1813 r., murowany, nr rejestru zabytków 1494/A – 3. 12. 1973 r.;

pl. Wolności:

- KAMIENICA Nr 9, ok. 1840 r., murowana, nr rejestru zabytków 1542/A – 3. 07. 1974 r.,

- KAMIENICA Nr 14, 1908 r., murowana, nr rejestru zabytków 1549/A – 18. 07. 1974 r.;

2. ZABYTKI NIERUCHOME W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Ewidencję zabytków stanowią zabytki nieruchomości wpisane do rejestru zabytków, zabytki nieruchomości nie wpisane do rejestru zabytków oraz parki kulturowe.

Ewidencję zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków w formie kart ewidencyjnych (art. 22 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

kami), zaś ewidencję z terenu gmin prowadzi wójt (burmistrz, prezydent miasta) w formie zbioru kart adresowych zabytków, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (art. 22 ust. 4).

Obok zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia oraz parków kulturowych ochronę zabytków objętych gminną ewidencją uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz wskazuje w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (art. 19 ust. 1).

Ewidencja zabytków jest podstawą dla sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy (art. 21). Rozpoznanie zasobów i stanu zachowania obiektów zabytkowych pozwala na wskazanie zagrożeń oraz sposobów reagowania w celu ochrony i powstrzymania degradacji zewidencjonowanych zabytków oraz ich otoczenia. Dlatego obiekty te ujęte zostają w programach

opieki oraz wskazane do ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Jeżeli gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami ustalenia tego programu uwzględnia się zarówno w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, jak i w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (art. 19 ust. 2).

Ewidencja zabytków nieruchomości w mieście Czarnków obejmuje 306 historycznych struktur przestrzennych oraz zabytkowych obiektów budowlanych funkcjonujących samoistnie lub tworzących historyczne zespoły budowlane.

Szczegółowe dane odnośnie zestawienia liczbowego zabytków nieruchomości na terenie miasta Czarnków przedstawia poniższa tabela:

Tabela III. Ewidencja zabytków nieruchomości z terenu miasta Czarnków – stan: wrzesień 2009 r.

Kategorie zabytków nieruchomości		Liczba obiektów murowanych	Liczba obiektów drewnianych	Łącznie	W tym wpisanych do rejestru zabytków
1. UKŁADY URBANISTYCZNE (liczba)	1	X	X	1	1
2. UKŁADY RURALISTYCZNE (liczba)	-	X	X	-	-
3. ZABUDOWA MIESZKALNA		229	19	248	3
a) kamienice		81	3	84	2
b) domy		138	15	153	1
c) wille		8	-	8	-
d) plebanie, organistówki, pastorówki		1	-	1	-
e) oficyny		1	1	2	-
f) rządcówki		-	-	-	-
4. OBIEKTY SAKRALNE		1	-	1	1
a) kościoły romańskie		-	-	-	-
b) kościoły gotyckie		-	-	-	-
c) kościoły nowożytnie XVI-XVIII w.		1	-	1	1
d) kościoły XIX w. - 1945 r.		-	-	-	-
e) klasztory		-	-	-	-
f) zbory		-	-	-	-
g) synagogi, bożnice		-	-	-	-
h) kaplice, dzwonnice, bramy, ogrodzenia i inne		-	-	-	-
i) kapliczki, krzyże i figury przydrożne		-	-	-	-
5. BUDOWNICTWO OBRONNE		-	-	-	-
a) zamki i ich relikty		-	-	-	-
b) miejskie mury obronne		-	-	-	-
c) fortyfikacje nowożytnie i późniejsze		-	-	-	-
6. OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ		16	-	16	1
a) ratusze		1	-	1	-
b) budynki administracji publicznej, sądy, banki, poczty		6	-	6	-
c) szkoły		6	-	6	-

d) leśniczówki i gajówki	-	-	-	-
e) karczmy i zajazdy	-	-	-	-
f) remizy	-	-	-	-
g) inne	3	-	3	-
7. OBIEKTY PRZEMYSŁOWE I GOSPODARCZE	26	5	31	-
a) zakłady przemysłowe	5	-	5	-
b) dworce kolejowe z zespołami budowlanymi	5	-	5	-
c) spichrze, magazyny, stodoły	1	4	5	-
d) młyny	-	-	-	-
e) gorzelnie i browary	2	-	2	-
f) mleczarnie	-	-	-	-
g) rzeźnia	-	-	-	-
h) kuźnie	-	-	-	-
i) wiatraki	-	-	-	-
j) wieże ciśnień	1	-	1	-
k) obiekty hydrotechniczne	1	-	1	-
k) inne	11	1	12	-
8. PAŁACE I DWORY	1	-	1	1
9. ZESPOŁY FOLWARCZNE	-	-	-	-
a) stodoły	-	-	-	-
b) spichrze	-	-	-	-
c) obory	-	-	-	-
d) stajnie	-	-	-	-
e) chlewnie	-	-	-	-
f) owczarnie	-	-	-	-
g) kuźnie	-	-	-	-
h) wagi	-	-	-	-
i) inne magazyny	-	-	-	-
j) gorzelnie i browary	-	-	-	-
k) inne	-	-	-	-
10. BUDOWNICTWO WIEJSKIE (w zagrodach)	-	-	-	-
a) stodoły	-	-	-	-
b) obory	-	-	-	-
c) chlewnie	-	-	-	-
d) stajnie	-	-	-	-
e) inwentarskie	-	-	-	-
f) inne	-	-	-	-
11. PARKI (liczba)	-	X	X	-
a) altany, lodownie, inne elementy małej architektury	-	-	-	-
b) bramy i ogrodzenia	-	-	-	-
12. CMENTARZE (liczba)	7	1	-	8
a) rzymskokatolickie	2	X	X	2
b) ewangelickie	2	X	X	2
c) prawosławne	-	X	X	-
d) żydowskie	2	X	X	2
e) inne	1	X	X	1
f) bramy i ogrodzenia, inne elementy małej architektury	X	1	-	1
13. MIEJSCA PAMIĘCI	-	-	-	-
RAZEM	8	274	24	306

Źródło: G. J. Budnik, Ewidencja zabytków miasta Czarnkowa, Czarnków 2009.

Wykaz obiektów zabytkowych z gminnej ewidencji zabytków

Kategoria – historyczne układy przestrzenne urbanistyczne i ruralistyczne

- UKŁAD URBANISTYCZNY, XIV–1. poł. XX w.;

Kategoria – budownictwo sakralne

- ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO RZYMSKOKATOLICKIEGO PW. ŚW. MARII MAGDALENY, ul. Kościelna 1:

a) kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. św. Marii Magdaleny, 1580– 1586, budowa kaplicy Biczowania ok. 1632 r., budowa kaplicy św. Antoniego ok. 1757 r., budowa wieży 1855 r., murowany,

b) plebania, ok. 1905 r., murowana,

c) cmentarz przykościelny, ul. Kościuszki 1, XVI w.;

Kategoria – cmentarze

- CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI, ul. Kościuszki, XVIII w.,

- CMENTARZ EWANGELICKI, ul. Parkowa 57, pocz. XX w.,

- CMENTARZ EWANGELICKI, ul. Wroniecka 13, pocz. XX w.,

- CMENTARZ ŻYDOWSKI, ul. Podgórna, XVI/XVII w.,

- CMENTARZ ŻYDOWSKI WRAZ Z DRZEWOSTANEM, PŁYTAMI NAGROBNYMI I DOMEM PRZEDPOGRZEBOWYM, ul. Poznańska 11:

a) cmentarz żydowski wraz z drzewostanem i płytami nagrobnymi, 1812 r.,

b) dom przedpogrzebowy, pocz. XX w., murowany,

- CMENTARZ KOMUNALNY, ul. Rolna, 1965 r.;

Kategoria – budownictwo użyteczności publicznej

- STAROSTWO, ul. Rybaki 3, 1906–1911, murowane,

- RATUSZ, OB. URZĄD MIASTA, pl. Wolności 6, ok. poł. XIX w., murowany,

- URZĄD ZIEMSKI, OB. BUDYNEK ADMINISTRACYJNY STAROSTWA POWIATOWEGO, ul. Kościuszki 88, 1906 r., murowany,

- SIEDZIBA KAHAŁU – ZARZĄDU GMINY ŻYDOWSKIEJ, OB. KAMIENICA, ul. Łąkowa 14, 1906 r., murowana,

- SZPITAL POWIATOWY, ul. Kościuszki 94, ok. 1900 r., murowany,

- APTEKA „POD CZARNYM ORŁEM”, OB. DOM, ul. Wroniecka 9, 2. poł. XIX w., murowana,

- POCZTA, ul. Kościuszki 45, ok. 1893 r., murowana,

- POCZTA KONNA, OB. KAMIENICA, ul. Wroniecka 14, 4. ćw. XIX w., murowana,

- ZESPÓŁ GIMNAZJUM, OB. LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO, ul. Kościuszki 90/92;

a) gimnazjum, ob. Liceum Ogólnokształcące, ul.

Kościuszki 92, ok. 1906 r., murowane,

b) willa gimnazjalna, ob. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ul. Kościuszki 90, ok. 1900 r., murowana,

c) sala gimnastyczna, ul. Kościuszki 90, ok. 1906 r., murowana,

- ZESPÓŁ SZKOŁY, OB. SZKOŁY PODSTAWOWEJ, ul. Wroniecka 28:

a) szkoła, ob. Szkoła Podstawowa, 1888 r., murowana,

b) budynek gospodarczy, 1888 r., murowany,

- SZKOŁA, OB. MUZEUM ZIEMI CZARNKOWSKIEJ I BIBLIOTEKA, ul. Wroniecka 32, ok. 1890 r., murowana,

- SZKOŁA ŻYDOWSKA I DOM RABINA, OB. KAMIENICA, pl. Bartoszka 8, poł. XIX w., murowana,

- KOMISARIAT STRAŻY GRANICZNEJ, OB. BUDYNEK ADMINISTRACYJNY KRUS, ul. Kościuszki 87, ok. 1900 r., murowany,

- ZESPÓŁ DWORCA KOLEJOWEGO:

a) dworzec kolejowy, ul. Dworcowa 1, 1911 r., murowany,

b) magazyn, ul. Dworcowa 1, ok. 1911 r., murowany,

c) wieża ciśnień, ul. Dworcowa 1, 1896 r., murowano-drewniana,

d) dom pracowników kolei (1), ul. Dworcowa 2, pocz. XX w., murowany,

e) dom pracowników kolei (2), ul. Dworcowa 3, pocz. XX w., murowany,

f) dom pracowników kolei (3), ul. Dworcowa 4, pocz. XX w., murowany;

Kategoria – zespoły pałacowe i dworskie oraz folwarczne

- DWOREK ŚWINIARSKICH, OB. DOM, ul. Rybaki 28, 2. poł. XVIII w., murowany;

Kategoria – zabudowa mieszkalna

pl. Bartoszka:

- KAMIENICA Nr 2, ok. 1900 r., murowana,

- DOM Nr 4, 2. poł. XIX w., murowany,

- DOM Nr 9, 4. ćw. XIX w., murowany,

- KAMIENICA Nr 10, 4. ćw. XIX w., murowana,

- DOM Nr 11, k. XIX w., murowany,

- KAMIENICA Nr 12, ok. 1900 r., murowana,

- ZESPÓŁ KAMIENIC Nr 13:

a) kamienica (1), 4. ćw. XIX w., murowana,

b) kamienica (2), pocz. XX w., murowana,

- KAMIENICA Nr 14, ok. 1900 r., murowana,

- KAMIENICA Nr 15, ok. 1907 r., murowana;

ul. Bednarska:

- DOM Nr 2, ok. 1930 r., murowany,

- DOM Nr 5, ok. 1930 r., murowany,

- DOM Nr 6, ok. 1930 r., murowany;

ul. Browarna:

- DOM Nr 2, 1. poł. XIX w., murowany;

- ul. Brzezińska:
- DOM Nr 2, 1928 r., murowany;
- ul. Gdańska:
- DOM Nr 1, k. XIX w., murowany,
- ZESPÓŁ DOMU Nr 2:
a) dom, XIX/XX w., murowany,
b) budynek gospodarczy [1], pocz. XX w., murowany,
c) budynek gospodarczy [2], pocz. XX w., murowany,
- DOM Nr 3, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 4, ok. 1905 r., murowany,
- DOM Nr 6, XIX/XX w., murowany,
- DOM Nr 7, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 9, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 10, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 11, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 12, pocz. XX w., murowany,
- DOM Nr 13, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 15, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 19, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 21, 4. ćw. XIX w., murowano-ryglowy,
- DOM Nr 22, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 23, ok. 1890 r., murowany,
- DOM Nr 24, XIX/XX w., murowany,
- ZESPÓŁ DOMU NR 25:
a) dom, k. XIX w., murowany,
b) budynek gospodarczy, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 26, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 27, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 28, poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 30, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 32, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 33, 3. ćw. XIX w., murowany,
- DOM Nr 34, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 36, k. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 37, pocz. XX w., murowana,
- DOM Nr 40, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 45, ok. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 47, k. XIX w., murowany;
- ul. Harcerska:
- DOM Nr 3, pocz. XX w., murowany;
- ul. Kościelna:
- DOM Nr 5, poł. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 11, ok. 1900 r., murowana;
- ul. Kościuszki:
- KAMIENICA Nr 1, k. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 2, 2. poł. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 3, ok. 1900 r., murowana,
- DOM Nr 4, k. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 5, OB. BANK SPÓŁDZIELCZY, ok. 1900 r., murowana,
- KAMIENICA Nr 6, pocz. XX w., murowana,
- ZESPÓŁ KAMIENICY Nr 7:
a) kamienica, 1910 r., murowana,
b) budynek bramny, pocz. XX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 8, 1905 r., odbudowa 1999 r., murowana,
- KAMIENICA Z OFICYNĄ Nr 9, 1910 r., murowano-ryglowe,
- KAMIENICA Nr 10, ok. 1905 r., murowana,
- KAMIENICA Nr 11, 3. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 12, ok. 1905 r., murowana,
- DOM Nr 13, 3. ćw. XIX w., murowany,
- ZESPÓŁ KAMIENICY Nr 14:
a) kamienica, XIX/XX w., murowana,
b) budynek gospodarczy, 2. poł. XIX w., murowany,
- ZESPÓŁ KAMIENICY Nr 16:
a) kamienica, 1907 r., murowana,
b) budynek gospodarczy, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 17, 1815 r., murowany,
- KAMIENICA Nr 18, k. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 20, 1911 r., murowana,
- KAMIENICA Nr 22, ok. 1900 r., murowana,
- ZESPÓŁ KAMIENICY Nr 24:
a) kamienica, ok. 1905 r., murowana,
b) spichlerz, 2. poł. XIX w., murowano-ryglowy,
- KAMIENICA Nr 28, ok. 1900 r., murowana,
- DOM Nr 30, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 31, 2. poł. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 32, ok. 1910 r., murowana,
- DOM Nr 33, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 35, 2. poł. XIX w., murowany,
- ZESPÓŁ DOMU Nr 37:
a) dom, 2. poł. XIX w., murowany,
b) budynek gospodarczy, k. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 38, ok. 1900 r., murowana,
- DOM Nr 39, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 41, k. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 43, ok. 1910 r., murowana,
- KAMIENICA Nr 47 a, ok. 1900 r., murowana,
- DOM Nr 47 b, k. XIX w., murowano-ryglowy,
- DOM Nr 51, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 52, ok. 1900 r., murowany,
- DOM Nr 55, 2. poł. XIX w., murowany,
- WILLA Nr 56, 2. poł. XIX w., murowana,
- DOM Nr 57, 2. poł. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 58, XIX/XX w., murowana,
- ZESPÓŁ KAMIENICY Nr 66:
a) kamienica, k. XIX w., murowana,
b) budynek gospodarczy z przejazdem bramnym, pocz. XX w., murowany,
- DOM Nr 68, 2. poł. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 70, 1904 r., murowano-ryglowa,
- DOM Nr 72, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 76, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 78, 2. poł. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 79, pocz. XX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 81, ok. 1910 r., murowana,
- DOM Nr 82, 2. poł. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 83, ok. 1900 r., murowana,
- DOM Nr 85, ok. 1900 r., murowany,
- DOM Nr 89, OB. SIEDZIBA POWIATOWEJ KOMENDY POLICJI, pocz. XX w., murowany,
- WILLA Nr 91, OB. PRZYCHODNIA LEKARSKA,

ok. 1900 r., murowana,
- DOM Nr 93, ok. 1910 r., murowany,
- DOM Nr 97, ok. 1915 r., murowano-ryglowy,
- KAMIENICA Nr 99, pocz. XX w., murowana,
- WILLA Nr 130, OB. HOTEL „CZARNA HANKA”,
pocz. XX w., murowana;

ul. Krzyżowa:

- DOM Nr 1, 3. ćw. XIX w., murowany,
- DOM Nr 9, pocz. XX w., murowany,
- DOM Nr 21, 2. poł. XIX w., murowany;

ul. Łąkowa:

- KAMIENICA Nr 2, 1893 r., murowana,
- KAMIENICA Nr 4, ok. 1900 r., murowana,
- DOM Nr 5, 2. poł. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 6, ok. 1900 r., murowana,
- DOM Nr 7, 1813 r., murowany,
- KAMIENICA Nr 8, pocz. XX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 10, pocz. XX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 12, pocz. XX w., murowana;

ul. Ogrodowa:

- DOM Nr 7, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 9, 2. poł. XIX w., murowany;

ul. Pocztowa:

- DOM Nr 1, k. XIX w., murowany;

ul. Podgórna:

- DOM Nr 3, 3. ćw. XIX w., murowany;

pl. Powstańców Wielkopolskich:

- KAMIENICA Nr 15, pocz. w., murowana;

ul. Putza:

- KAMIENICA Nr 1, pocz. XX w., murowana,
- DOM Nr 2, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 4, 4. ćw. XIX w., murowano-ryglowy,
- KAMIENICA Nr 5, 4. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 6, ok. 1907 r., murowana;

ul. Rybaki:

- DOM Nr 2, 1. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 4, 1. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 5, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 6, k. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 7, 1907 r., murowana,
- DOM Nr 8, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 9, 1. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 10, 1. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 11, 1. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 13, 2. poł. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 14, ok. 1910 r., murowana,
- ZESPÓŁ KAMIENICY Nr 18:

a) kamienica, ok. 1900 r., murowana,
b) brama, ok. 1900 r., murowana,
- DOM Nr 19, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 20, 3. ćw. XIX w., murowany,
- ZESPÓŁ DOMU NR 21:

a) dom, 1. poł. XIX w., murowany,
b) oficyna, pocz. XX w., murowana,
- ZESPÓŁ DOMU Nr 23:

a) dom, k. XIX w., murowany,
b) oficyna, XIX/XX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 25, 4. ćw. XIX w., murowana,
- DOM Nr 26, 1913 r., murowany,
- DOM Nr 30, pocz. XX w., murowany,
- DOM Nr 34, pocz. XX w., murowany,
- DOM Nr 35, ok. 1930 r., murowany,
- DOM Nr 37, ok. 1930 r., murowany,
- DOM Nr 41, k. XIX w., murowany;

ul. Rzemieśnicza:

- DOM Nr 3, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 4, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 5, poł. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 9, 2. poł. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 11, 2. poł. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 13, ok. 1900 r., murowana;

ul. Sikorskiego:

- ZESPÓŁ KAMIENICY NR 1:

a) kamienica z oficyną, 2. poł. XIX w., murowane,
b) spichlerz, poł. XIX w., murowano-ryglowy,
- DOM Nr 5, 2. poł. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 6, 3. ćw. XIX w., murowana,
- ZESPÓŁ KAMIENICY Nr 7:

a) kamienica, k. XIX w., murowana,
b) magazyn z przejazdem bramnym, poł. XIX w.,
murowano-ryglowy,

- KAMIENICA Nr 8, k. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 16, k. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 18, 2. poł. XIX w., murowana,
- DOM Nr 20, 2. poł. XIX w., murowany,
- ZESPÓŁ DOMU NR 22:

a) dom, 1. poł. XIX w., murowano-ryglowy,
b) budynek gospodarczy, 1. poł. XIX w., murowano-ryglowy,

- DOM Nr 23, 2. poł. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 24, k. XIX w., murowana,
- DOM Nr 25, 2. poł. XIX w., murowany,
- ZESPÓŁ DOMÓW Nr 29:

a) dom (1), ok. 1900 r., murowany,
b) dom (2), ok. 1900 r., murowany;

ul. Staromiejska:

- DOM Nr 2, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 4, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 6, pocz. XX w., murowany,
- DOM Nr 8, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 10, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 12, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 20, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 28, pocz. XX w., murowany,
- ZESPÓŁ DOMU NR 34:
a) dom, k. XIX w., murowany,
b) budynek gospodarczy, 1827 r., murowany,
- DOM Nr 40, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 42, 2. poł. XIX w., murowany;

ul. Strumykowa:

- DOM Nr 6, pocz. XX w., murowany;

pl. Wolności:

- KAMIENICA Nr 1, 4. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 2, 4. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 3, 4. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 4, ok. 1900 r., murowana,
- KAMIENICA Nr 7, 3. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 8, 4. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 9, ok. 1840 r., murowana,
- KAMIENICA Nr 10, ok. 1910 r., murowana,
- KAMIENICA Nr 11, 4. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 12, 3. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 13, 4. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 14, 1908 r., murowana,
- KAMIENICA Nr 15, 4. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 16, 4. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 17, pocz. XX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 18, 2. poł. XIX w., murowana;

ul. Wroniecka:

- DOM Nr 1, k. XIX w., murowano-ryglowy,
- DOM Nr 1 a, 2. poł. XIX w., murowano-ryglowy,
- KAMIENICA Nr 2, 2. poł. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 3, 3. ćw. XIX w., murowana,
- DOM Nr 3 a, 1. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 4, k. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 5, ok. 1910 r., murowana,
- KAMIENICA Nr 6, 2. poł. XIX w., murowana,
- DOM Nr 7, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 10, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 11, pocz. XX w., murowany,
- DOM Nr 12, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 15, 2. poł. XIX w., murowano-ryglowy,
- DOM Nr 17, 2. poł. XIX w., murowano-ryglowy,
- DOM Nr 18, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 20, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 21, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 22, 3. ćw. XIX w., murowany,
- DOM Nr 26, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 31, 1. poł. XIX w., ryglowy,
- DOM Nr 33, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 35, pocz. XX w., murowany,
- DOM Nr 36, k. XIX w., murowano-ryglowy,
- DOM Nr 37, k. XIX w., murowano-ryglowy,
- DOM Nr 38, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 39, k. XIX w., murowany,
- DOM Nr 44, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 46, 2. poł. XIX w., murowany,
- KAMIENICA Nr 50 a, ok. 1910 r., murowano-ryglowa,
- DOM Nr 52, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 54, 2. poł. XIX w., murowano-ryglowy,
- DOM Nr 56, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 62, pocz. XX w., murowany,
- DOM Nr 64, k. XIX w., murowano-ryglowy,
- DOM Nr 70, k. XIX w., murowano-ryglowy,
- DOM Nr 78, k. XIX w., murowany,

- DOM Nr 80, pocz. XX w., murowany,
- DOM Nr 82, ok. 1930 r., murowany,
- WILLA Nr 90, ok. 1910 r., murowana,
- DOM Nr 92, ok. 1910 r., murowany,
- DOM Nr 94/96, ok. 1910 r., murowany,
- WILLA Nr 98, ok. 1910 r., murowana,
- WILLA Nr 102, ok. 1915 r., murowana,
- WILLA Nr 108, 30. lata XX w., murowana,
- WILLA Nr 110, 30. lata XX w., murowana;

ul. Zamkowa:

- KAMIENICA Nr 2, pocz. XX w., murowana,
- DOM Nr 4, 2. poł. XVIII w., murowany,
- DOM Nr 6, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 9, 4. ćw. XIX w., murowany;

Kategoria – budownictwo przemysłowe, gospodarcze i techniki

- ZESPÓŁ BROWARU, ul. Browarna 1/3:

- a) budynek administracyjny, 1893 r., murowany,
- b) browar, 1893 r., murowany,

- ZESPÓŁ GAZOWNI MIEJSKIEJ:

a) budynek administracyjno-mieszkalny, ob. dom, ul. Kościuszki 100, 1900–1902, murowany,

b) piecownia, ul. Wroniecka 45, 1902 r., murowana,

- ZESPÓŁ BAZY REMONTOWEJ ŻEGLUGI BYDGOSKIEJ, ul. Rybaki 32:

a) budynek administracyjno-mieszkalny, pocz. XX w., murowany,

b) budynek warsztatowy [1], pocz. XX w., murowany,

c) budynek warsztatowy [2], pocz. XX w., murowany,

- BUDYNEK GOSPODARCZY, ul. Podgórna 9, k. XIX w., murowany,

- MAGAZYN, OB. MAGAZYN PSS „SPOŁEM”, ul. Wodna 1, pocz. XX w., murowany,

- SPICHLERZ, ul. Sikorskiego 9, poł. XIX w., murowano-ryglowy,

- MOST DROGOWY NA NOTECI, ul. Rybaki, 1893 r., żelbetowo-stalowy;

3. Krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze (art. 3 pkt 14 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). W celu jego ochrony oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej cytowana wyżej ustawa przewiduje ochronę poprzez wpis do rejestru zabytków cennych kulturowo struktur przestrzennych – układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz krajobrazów kulturowych (art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. a i b). W ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadzono także nową formę ochrony – park kulturowy (art. 7 pkt

3).

Zgodnie z zapisami art. 16 ust. 1 utworzenie parku następuje w drodze uchwały rady gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Ochrona krajobrazu kulturowego powinna być komplementarna dla form ochronnych krajobrazu przyrodniczego, wynikających ze stosownych przepisów o ochronie przyrody.

Na terenie miasta Czarnków znajdują się następujące obszary objęte ochroną prawną:

- HISTORCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY MIASTA CZARNKOWA

Układ urbanistyczny wpisany został do wojewódzkiego rejestru zabytków pod numerem 719/A decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Pile z dnia 13. 12. 1990 roku. Zakresem przedmiotowym ochroną objęto przestrzenne rozplanowanie miasta obejmujące obszar hipotetycznej lokalizacji grodu wczesnośredniowiecznego, osadnicze struktury przedlokacyjne i lokacyjne (miasto lokacyjne w obszarze placu Wolności, osada rybacka w ciągu ulicy Rybaki, przedmieście Poznańskie w rejonie ulic Krzyżowej, Sikorskiego i Staromiejskiej z Rynkiem Zbożowym – placem Powstańców Wielkopolskich i Rynkiem Końskim – placem Bartosza, przedmieście Wieleńskie w rejonie ulic Kościuszki i Wronieckiej, dzielnica żydowska w rejonie placu Bartosza). Granice wpisu obejmują teren miasta w obrębie placów Wolności, Bartosza i Powstańców Wielkopolskich oraz ulic Browarnej, Ciemnej, Gdańskiej, Geista, Harcerskiej, Kościelnej, Kościuszki, Krzyżowej, Łąkowej, Ogrodowej, Piaskowej, Pocztovej, Podgórznej, Putza, Rybaki, Rzemieślniczej, Sikorskiego, Staromiejskiej, Staroszkolnej, Stromej, Strumykowej, Wąskiej, Wodnej, Wronieckiej i Zamkowej. Zakresem ochrony konserwatorskiej objęto także znajdującą się na wskazanym obszarze historyczną zabudowę sakralną, użyteczności publicznej, mieszkalną i przemysłowo-techniczną.

- OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU „DOLINA NOTECI”

Obszar ten utworzony został na podstawie Rozporządzenia Nr 5/98 Wojewody Piłskiego z dnia 15 maja 1998 roku. Zajmuje powierzchnię 68.840 ha i obejmuje część Doliny Noteci (Kotliny Gorzowskiej) oraz część Pojezierza Chodzieskiego. Cechuje ten teren krajobraz łąkowo-polno-osadniczy, a fragmentarycznie jeziorno-leśno-łąkowy. W samej pradolinie rzeki Noteci przeważa ekosystem łąkowy tzw. Nadnoteckie Łęgi. W granicach tego obszaru usytuowane są niewielkie fragmenty północnej części Czarnkowa.

- OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW NATURA 2000 – NADNOTECKIE ŁĘGI (KOD OBSZARU PLB300003)

Obszar ten ustanowiony został w oparciu o Roz-

porządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U. Nr 198 poz. 1226). Zajmuje powierzchnię 16.058,1 ha i położony jest w województwie wielkopolskim na terenie gmin Czarnków – gmina wiejska, Czarnków – gmina miejska, Trzcianka i Wieleń. Rozciąga się wzdłuż Doliny Noteci od Wielenia do ujścia Gwdy. W granicach tego obszaru usytuowane są niewielkie fragmenty północnej i południowo zachodniej części Czarnkowa. Teren objęty ochroną pokrywają łąki zalewowe i torfowiska niskie, pomiędzy którymi występują kanały i rowy odwadniające, starorzecza i wypełnione wodą doły potorfowe. Część terenu porośnięta jest krzewami i drzewami.

- OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY – DOLINA NOTECI (KOD OBSZARU PLH300004)

Obszar zajmuje powierzchnię 50.531,99 ha i położony jest w województwach wielkopolskim oraz kujawsko-pomorskim. Rozciąga się wzdłuż Doliny Noteci od Wielenia do Bydgoszczy. W granicach tego terenu usytuowane są niewielkie fragmenty północnej i południowo zachodniej części Czarnkowa. Teren objęty ochroną cechuje się wybitnymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi. Jest to najlepiej zachowany w Wielkopolsce i jeden z najcenniejszych w Polsce obszar torfowisk niskich. Poza torfowiskami niskimi występują tu także fragmenty zalewowych łąk i trzcinowisk, z enklawami zakrzewień i zadrzewień. Pojawiają się również buczyny i dąbrowy. Teren przecinają liczne kanały i rowy odwadniające. Częste są starzecza i wypełnione wodą doły potorfowe.

Na obszarze miasta znajduje się jeden twór przyrodniczy uznany za pomnik przyrody:

- nieruchomość przy ulicy Rybaki 3
dąb bezszypułkowy (*Quercus petraea* Liebl.) – nr rej. wojewódzkiego 518/1990.

4. Zabytki ruchome

Zabytek ruchomy to rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych będących dziełem człowieka lub związanych z jego działalnością i stanowiących świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt 1 i 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Wpis do rejestru zabytku ruchomego może nastąpić na wniosek właściciela zabytku, natomiast w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia tego zabytku za granicę wojewódzki konserwator zabytków może dokonać wpisu z urzędu (art. 10 ust. 1 i 2).

Ogólna liczba zabytków ruchomych na terenie miasta Czarnkowa nie jest wielka. Tworzą one dwa zespoły: jeden stanowi wyposażenie kościoła parafialnego rzymskokatolickiego p.w. św. Marii Magda-

leny przy ulicy Kościelnej 1, drugi zaś to zespół witraży w sali sesyjnej i na klatce schodowej budynku starostwa przy ulicy Rybaki 3.

Obydwa wymienione zespoły zostały wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków: wyposażenie kościoła parafialnego rzymskokatolickiego p.w. św. Marii Magdaleny przy ulicy Kościelnej 1 – 60 obiektów (nr rejestru zabytków 301/B – 21. 07. 1951 r. i 728–777/B – 2. 05. 1983 r.); zespół witraży w sali sesyjnej i na klatce schodowej budynku starostwa przy ulicy Rybaki 3 – 13 obiektów (nr rejestru zabytków 39/Wlkp/B – 6. 09. 2002 r.).

Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Marii Magdaleny posiada wyposażenie barokowe i rokokowe z XVII–XVIII wieku, na które składają się ołtarz główny i cztery ołtarze boczne z ich rzeźbiarskimi i malarskimi elementami, ambona i chrzcielnica, grupa rzeźbiarska belki tęczowej, elementy wystroju balustrady chóru muzycznego, samoistne rzeźby i obrazy, feretrony, ozdobne kraty do kaplic, elementy wystroju wnętrza, nagrobki i epitafia, jak również utensylia kościelne.

Budynek starostwa posiada w sali sesyjnej zespół witraży z około 1913 roku, zaś na klatce schodowej zespół witraży z około 1911 roku.

5. Zabytki archeologiczne

Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem (art. 3 pkt 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Zabytki archeologiczne są częścią dziedzictwa kulturowego. Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne – warstwy kulturowe i obiekty archeologiczne, jak i ruchome zabytki oraz skarby z nich pochodzące. Europejska konwencja o ochronie archeologicznego dziedzictwa kulturowego uznaje je jako źródło „zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych”.

41–24

42–24

arkusze opracowane

Źródło: Zasoby archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu Delegatury w Pile

Na obszarze miasta Czarnków zaewidencjonowano 34 stanowiska archeologiczne, w tym: grodzisk – 1, osad – 26, cmentarzysk płaskich – 6 oraz innych stanowisk – 1.

5.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków

Na terenie miasta Czarnków brak jest stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego.

5.2. Wykaz stanowisk archeologicznych o czytelnej formie krajobrazowej

Na obszarze miasta Czarnków brak jest stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej.

5.3. Zestawienie stanowisk archeologicznych z terenu miasta Czarnków

Podstawową i wiodącą metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych jest ogólnopolski program badawczo-konserwatorski Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP). Systematyzuje ta metoda dotychczasowy zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu poprzez obserwację archeologiczną oraz uwzględnianie informacji zawartych w archiwach, zbiorach muzealnych, instytucjach i publikacjach. Należy jednak pamiętać, że zbiór dokumentacji AZP, reprezentujący ewidencję zasobów archeologicznych, jest otwarty i ciągle uzupełniany w procesie archeologicznego rozpoznania terenu. Do zbioru włączane są informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości, niezależnie od charakteru badań, a także włączane są wszystkie bieżące informacje weryfikujące lub uzupełniające dotychczasowe dane. W ten sposób dokumentacja stanowisk archeologicznych utworzona metodą AZP jest źródłem najbardziej aktualnej wiedzy o terenie w zakresie występowania historycznych nawarstwień archeologicznych. Dodatkowe informacje o stanowiskach archeologicznych dostarczają przypadkowe odkrycia zgłaszane służbom konserwatorskim, a dokonywane najczęściej podczas prac rolnych i budowlanych.

Tabela IV. Arkusze Archeologicznego Zdjęcia Polski obejmujące teren miasta Czarnków – stan: wrzesień 2009 r.

Zamieszczona poniżej tabela obrazuje zasoby archeologicznego dziedzictwa kulturowego na terenie miasta Czarnków:

Tabela V. Zasoby archeologicznego dziedzictwa kulturowego z terenu miasta Czarnków – stan: wrzesień 2009 r.

Kategorie danych		Liczba ogólna	W tym w rejestrze zabytków
1.	Stanowiska archeologiczne na terenie miasta Czarnków	34	-
2.	Kategorie faktów osadniczych w obrębie stanowisk archeologicznych		
2.1.	grodziska	1	-
2.2.	osady	26	-
2.3.	cmentarzyska płaskie	6	-
2.4.	cmentarzyska kurhanowe i pojedyncze kurhany	-	-
2.5.	inne (w tym nieokreślone)	1	-

Źródło: Raport o stanie zabytków w mieście Czarnków, oprac. B. Piecuch, M. Dernoga i L. Gryszkiewicz, Piła 2004, w zbiorach Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu Delegatury w Pile; M. Dernoga, Raport o stanie zabytków archeologicznych w województwie wielkopolskim, „Wielkopolski Biuletyn Konserwatorski”, t. 3, 2006, s. 7–28 oraz na podstawie ustaleń dokonanych przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu Delegaturę w Pile.

Rożmieszczenie stanowisk archeologicznych w granicach miasta Czarnków oraz na terenach przyległych wykazuje wyraźny związek z charakterystycznym podziałem terenu na odrębne strefy krajobrazowe, układające się na linii północny wschód–południowy zachód. Pierwsza z tych stref to podmokłe, zatorfione dno doliny Noteci, prawie całkowicie pozbawione śladów osadnictwa. Druga strefa to stoki i najbliższe otoczenie doliny. Strefa ta charakteryzuje się bardzo bogatą, typowo polodowcową rzeźbą. Występują tu gleby bielcowe na podłożu glin zwałowych. Wskazany obszar jednocześnie jest silnie zalesiony. Słaba dostępność terenu spowodowała, iż również w tej strefie zarejestrowano niewielką liczbę stanowisk archeologicznych, jednakże sądząc po danych archiwalnych strefa ta musiała być intensywniej zasiedlona niż wskazywałyby na to badania AZP. Najwięcej stanowisk archeologicznych koncentruje się na południe i na wschód od zabudowań miasta Czarnków. Jest to teren o znacznie łagodniejszej rzeźbie, tworzonej głównie przez stosunkowo dobrze wykształcone doliny cieków. Obszar ten był najdogodniejszy dla osadnictwa.

Zarejestrowane stanowiska archeologiczne z terenu miasta są pozostałościami po osadach z różnych okresów – począwszy od mezolitu, poprzez kulturę łużycką i przeworską, aż do średniowiecza i czasów nowożytnych.

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie miasta wiążą się ze środkowym okresem epoki kamienia – mezolitem (ok. 8300-4300 p.n.e.). Zamieszkiwała wówczas ten teren ludność zbieracko-łowiecka prowadząca traperski typ gospodarowania.

Wyraźniejsze pozostałości po osadnictwie pochodzą z młodszej epoki kamienia – neolitu (ok. 4300-1700 p.n.e.). Ze stanowisk archeologicznych z tego okresu pochodzą krzemienne i kamienne narzędzia pracy.

Intensywniejsze osadnictwo na omawianym obszarze związane było z ludnością kultury łużyckiej, której rozwój przypada na okres około 1200-500 p.n.e. Wielkopolskę pokrywała w tym czasie gęsta już sieć osadnicza tej kultury.

Na przełomie epoki brązu i żelaza (ok. 650-500 p.n.e.) pojawiła się tutaj ludność kultury pomorskiej, przemieszczająca się z Pomorza do Wielkopolski. Mniej danych posiadamy na temat osadnictwa z młodszego okresu przedrzymskiego (II-I w. p.n.e.).

Wyraźniejszy wzrost osadnictwa notuje się na terenie miasta w okresie wpływów rzymskich i wędrówek ludów (III-VI w. n.e.), kiedy to pojawiła się ludność kultury przeworskiej.

W VIII wieku nastąpił rozwój osadnictwa wczesnośredniowiecznego. Nie sposób pominąć przy tej okazji problemu związanego z grodziskiem lokalizowanym w Czarnkowie, zaliczanym do grupy grodzisk koncentrujących się na plemiennej granicy wielkopolsko-pomorskiej, a więc w obszarze pradoliny Noteci. Funkcjonowały tutaj grody w Ujściu, Czarnkowie i Wieleniu – jedne z najważniejszych obiektów obronnych w początkach kształtowania się państwa polskiego. Grody te strzegły Wielkopolski od północy. Gród w Czarnkowie położony był 40 km od Ujścia i usytuowany został obok przeprawy przez Notec. Stąd prowadził trakt drożny z Poznania przez Oborniki na Pomorze. W interesującym nas okresie trakt ten krzyżował się z drogą biegnącą wzdłuż Noteci, umożliwiającą łączność pomiędzy poszczególnymi warowniami. Prace wykopaliskowe prowadzone w 2003 roku na terenie miasta miały na celu zlokalizowanie grodu czarnkowskiego. Wykopy założone przy ulicy Browarnej doprowadziły do uchwycenia fragmentu wałów, które składały się z drewnianych bali wzmocnionych kamieniami. Odkrycie to pozwoliło na postawienie hipotezy, że gród czarnkowski umiejscowiony był na obszarze od ulicy Browarnej w stronę ulicy Zamkowej, a nie jak wcześniej uważano – w stronę terenów

browaru. Dziś jednak nie ma możliwości realizacji dalszych badań, gdyż prace badawcze należałoby prowadzić na terenie browaru i być może w pasie drogi prowadzącej do miasta. Wcześniejsze badania wykopaliskowe, zrealizowane w 60 latach XX wieku, udokumentowały także istnienie osady rybackiej przylegającej do grodu, a znajdującej się na terenie dzisiejszego browaru przy ulicy Browarnej.

V. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego miasta

1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków

1.1. Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

W oparciu o rozpoznanie terenowe uznać trzeba, że na terenie miasta Czarnków znajduje się 1 obiekt wpisany do rejestru zabytków, którego stan zachowania ocenić należy jako bardzo dobry, nie wymagający podjęcia żadnych prac konserwatorsko-remontowych. Jest to budynek ratusza przy placu Wolności 6, przy którym w latach 1999-2000 przeprowadzono remont kapitalny.

Pozostałe, tj. 7 zabytków nieruchomych, wymagają podjęcia prac konserwatorsko-remontowych. W grupie zabytków nieruchomych kwalifikowanych do przeprowadzenia takich prac wskazać trzeba: kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. św. Marii Magdaleny przy ulicy Kościelnej 1 oraz kamienicę przy placu Wolności 9 i 14.

W 2009 roku wymieniono pokrycie dachu korpusu kościoła parafialnego p.w. św. Marii Magdaleny. Należałoby jeszcze wymienić blaszane pokrycie na hełmie wieży i na sterczynach przywieżowych. Rozważyć trzeba także podjęcie prac związanych z rozwiązaniem problemów zawilgocenia dolnych partii murów kościoła. Prace te połączone winny być z renowacją wypraw tynkarskich i malowaniem elewacji tego obiektu. Również wewnątrz kościoła wymaga przeprowadzenia prac konserwatorsko-remontowych, a szczególnie dotyczyć to winno ko- rekt źle wykonanych wcześniej prac związanych z malowaniem ścian. Wykonać należy także zmian oświetlenia we wnętrzu kościoła.

W przypadku kamienicy usytuowanej przy placu Wolności 9 przeprowadzić należałoby prace obejmujące remont dachu, z wymianą pokrycia dachowego, renowacją wypraw tynkarskich i malowaniem elewacji. W toku tych prac usunąć by trzeba okładzinę klinkierową w dolnej partii cokołowej elewacji oraz rozważyć należałoby zmianę formy balustrady

schodów, z dostosowaniem jej do cech stylowych obiektu.

Kamienica przy placu Wolności 14 w 1999 roku objęta była pracami związanymi z renowacją wypraw tynkarskich i malowaniem elewacji, jednakże nie rozwiązano w sposób właściwy problemów dotyczących zawilgocenia dolnych partii murów i z tej też przyczyny zasadne jest przeprowadzenie prac remontowych we wskazanym zakresie.

Remontu kapitalnego wymagają następujące zabudki nieruchome znajdujące się na terenie miasta: dworek Świniarskich przy ulicy Rybaki 28, dom przy ulicy Łąkowej 7, a w szczególności kostnica z zespołu cmentarza żydowskiego przy ulicy Poznańskiej 11. Działaniami rewitalizacyjnymi objąć należy także cmentarz żydowski przy ulicy Poznańskiej 11.

Wskazany wyżej cmentarz wymaga podjęcia prac rewitalizacyjnych w trybie pilnym. Nieużytkowany dom przedpogrzebowy z tego cmentarza znajduje się w stanie katastrofalnym. Kompozycja przestrzenna nekropoli jest nieczytelna. Brak wreszcie informacji o fakcie funkcjonowania tutaj w przeszłości cmentarza.

Dworek Świniarskich przy ulicy Rybaki 28, mimo że w 1997 roku przeprowadzono przy nim prace w zakresie malowania elewacji, wymaga remontu kapitalnego. Prace te objąć winny rozwiązanie problemów stabilności konstrukcyjnej budynku w obrębie jego fundamentów oraz likwidację zawilgocenia murów. W toku prac przeprowadzić należałoby także renowację wypraw tynkarskich i ponowne malowanie elewacji. Przy tak zakrojonych pracach zasadnym byłoby rozważenie wymiany pokrycia ceramicznego połaci dachowych tego budynku. Obiekt z uwagi na jego znaczenie dla dziejów miasta, w tym dziejów kulturowych, nie powinien pełnić funkcji budynku mieszkalnego, ale publicznego, ze wskazaniem na funkcje kulturalne.

Remontu kapitalnego wymaga również dom przy ulicy Łąkowej 7, a zakres tego remontu objąć winien remont dachu, w tym wymianę ceramicznego pokrycia połaci dachowych, likwidację zawilgocenia murów, renowację wypraw tynkarskich i malowanie elewacji.

Dane liczbowe odnośnie stanu zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, a znajdujących się na terenie miasta Czarnków, przedstawia zamieszczona poniżej tabela:

Tabela VI. Wojewódzki rejestr zabytków nieruchomych z terenu miasta Czarnków (wg oceny stanu zachowania) – stan: wrzesień 2009 r.

Ocena stanu zachowania	Liczba obiektów
obiekty nie wymagające podjęcia prac	1
obiekty wymagające podjęcia prac	7*
w tym:	
drobne naprawy	3

remont zabezpieczający	-
remont kapitalny	4*
Ogółem	8**

Źródło: G. J. Budnik, Ewidencja zabytków miasta Czarnkowa, Czarnków 2009.

* w tym cmentarz żydowski przy ul. Poznańskiej 11 wymagający przeprowadzenia prac rewitalizacyjnych

** nie wliczając historycznego układu urbanistycznego miasta Czarnkowa

1.2. Stan zachowania zabytków nieruchomości w gminnej ewidencji zabytków.

Jak wynika z rozpoznania terenowego na terenie miasta Czarnków w bardzo dobrym stanie zachowania znajdują się 32 obiekty zabytkowe nie wpisane do rejestru zabytków, natomiast dobry stan zachowania wykazuje 76 zabytkowych obiektów ewidencyjnych. Na podstawie tych ustaleń stwier-

dzić można, że 36,36% ogólnego stanu ewidencyjnych zasobów zabytkowych miasta nie wymaga w ogóle lub wymaga nieznacznej interwencji konserwatorskiej. Z pozostałej liczby zabytków, ujętych w gminnej ewidencji, w stanie bardzo złym znajduje się 1 obiekt (0,34%), natomiast dostateczny stan zachowania posiada 188 obiektów zabytkowych (63,3%).

Zestawienie danych liczbowych odnośnie stanu zachowania zabytków nieruchomości w gminnej ewidencji zabytków przedstawia zamieszczona poniżej tabela:

Tabela VII. Dane liczbowe o stanie zachowania zabytków nieruchomości w gminnej ewidencji zabytków – stan: wrzesień 2009 r.

Ocena stanu zachowania	Liczba obiektów
obiekty w bardzo dobrym stanie zachowania	32
obiekty w dobrym stanie zachowania	76
obiekty w dostatecznym stanie zachowania	188
obiekty w złym stanie zachowania	1
Ogółem	297

Źródło: G. J. Budnik, Ewidencja zabytków nieruchomości miasta Czarnkowa, Czarnków 2009.

1.3. Stan zachowania zabytków ruchomych

Według danych zwartych w „Raportie o stanie zachowania zabytków w województwie wielkopolskim”, opracowanym w 2004 r. przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zespół zabytków ruchomych z kościoła parafialnego rzymskokatolickiego p.w. św. Marii Magdaleny znajduje się w dobrym stanie zachowania i nie wymaga przeprowadzenia prac konserwatorskich. Wskazuje się tylko w przytoczonej dokumentacji na konieczność przeprowadzenia weryfikacji istniejącej dokumentacji ewidencyjnej i ewentualnego jej uzupełnienia.

Z kolei zespół witraży w budynku starostwa wymaga zabiegów konserwatorskich obejmujących przeołowienie przeszkleń witrażowych.

1.4. Stan zachowania zabytków archeologicznych

Stanowiska archeologiczne nie wpisane do rejestru zabytków, ujawnione głównie podczas badań AZP, stanowią podstawową i najliczniejszą grupę, która składa się na archeologiczne dziedzictwo kulturowe. Najlepiej zachowane są stanowiska archeologiczne położone na nieużytkach, terenach niez-

budowanych oraz terenach zalesionych.

W myśl art. 6 ust. 1 pkt 3 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wszystkie zabytki archeologiczne, bez względu na stan zachowania, podlegają ochronie prawnej.

Aktualnie zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych są inwestycje budowlane i przemysłowe, nielegalna eksploatacja piasek i żwirowni. Istotne zagrożenie dla zachowania substancji zabytkowej stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w obrębie pól uprawnych stanowi głęboka orka. Niektóre zagrożenia pojawiły się w ciągu ostatnich lat, jak na przykład działalność tzw. poszukiwaczy skarbów z wykrywaczami metali. Rozmiarów tej działalności nie potrafimy ocenić. Wiele zagrożeń wynika z przyspieszonego rozwoju gospodarczego, użycia ciężkiego sprzętu w rolnictwie, rozwoju budownictwa, budowy dróg i obwodnic. A zatem podstawowym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz archeologicznych nawarstwień kulturowych są wszelkie inwestycje związane z zabudowywaniem i zagospodarowywaniem terenu, wymagające prowadzenia prac ziemno-budowlanych.

Historyczne układy przestrzenne miast nakazują szczególną ochronę pradziejowych, wczesnośredniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych w ich obrębie. Wysoki stopień zurbanizowania

ma także miasto Czarnków. Zabytkowy układ urbanistyczny tego miasta nakazuje szczególną ochronę pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych w jego obrębie.

2. Obszary największego zagrożenia dla zabytków w mieście

2.1. Obszary największego zagrożenia zabytków nieruchomych w mieście

- najbardziej zagrożone zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków: dom przedpogrzebowy z cmentarza żydowskiego przy ulicy Poznańskiej 11;

- niewłaściwy stan zagospodarowania lub niewłaściwy stan techniczny budynków zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków: zespoły rezydencjonalne – dworek Świniarskich przy ulicy Rybaki 28; zabudowa mieszkalna – dom przy ulicy Łąkowej 7;

- niewłaściwy stan zagospodarowania i niewłaściwy stan techniczny budynków usytuowanych w następujących cennych fragmentach zabytkowego układu urbanistycznego miasta Czarnkowa: d. Rynek Zbożowy, ob. plac Powstańców Wielkopolskich; d. Rynek Koński, ob. plac Bartosza oraz ulica Łąkowa;

- cmentarze innowiercze, tj. ewangelickie przy ulicy Wronieckiej 13 i ulicy Parkowej 57 oraz cmentarze żydowskie przy ulicy Podgórznej i ulicy Poznańskiej 11;

2.2. Obszary największego zagrożenia zabytków ruchomych w mieście

Na terenie miasta Czarnków nie występują istotne zagrożenia dla zabytków ruchomych.

2.3. Obszary największego zagrożenia dziedzictwa archeologicznego w mieście

Największym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz archeologicznych nawarstwień kulturowych na terenie miasta są wszelkie inwestycje związane z zabudowywaniem i zagospodarowywaniem terenu, wymagające prowadzenia szerokopłaszczyznowych prac ziemno-budowlanych. Do grupy tego typu inwestycji planowanych do realizacji w latach 2010-2013 zaliczyć należy

1) w zakresie budowy, przebudowy i remontu dróg:

- budowa obwodnicy miasta Czarnków

W celu ochrony stanowisk archeologicznych oraz pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych niezbędne jest uzgadnianie oraz wypełnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich zawartych w opiniach i decyzjach określonych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

3. Uwarunkowania wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania prze-

strzennego miasta

Problematyka ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz opieki nad zabytkami na terenie interesującego nas miasta została zawarta w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Czarnków, przyjętego Uchwałą Nr XIII/83/07 Rady Miasta Czarnków z dnia 27 września 2007 roku i w zmianie tegoż studium, przyjętej Uchwałą Nr XXXVI/249/2009 Rady Miasta Czarnków z dnia 27 sierpnia 2009 roku.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uznano, że jednym z głównych postulowanych zmian funkcjonalno-przestrzennych miasta ma być rewaloryzacja jego zabytkowego układu urbanistycznego powiązana z modernizacją istniejących zasobów mieszkaniowych i usługowych. Studium odnosi się do także do „Strategii rozwoju miasta Czarnków na lata 2003-2014”, w którym to opracowaniu jako jeden z kierunków działania wskazano rewitalizację starej części miasta. Przyjęto także do realizacji program „Sfera wizualno-przestrzenna”. Program ten dotyczy poprawy estetyki i użyteczności najbardziej reprezentacyjnych części Czarnkowa. Uznano, że taki właśnie kierunek działań wpłynie na uatrakcyjnienie wskazanej przestrzeni miejskiej dla mieszkańców i inwestorów, a także znacznie zwiększy potencjał turystyczny miasta.

Przyjęto również w studium, iż w zakresie ochrony i kształtowania środowiska kulturowego na terenie miasta obowiązują następujące zasady:

1) zachowanie bez zmian układu i rozplanowania miasta wraz z liniami zabudowy i historyczną zabudową,

2) zachowanie historycznego podziału parcelacyjnego w granicach historycznego obszaru miasta wpisanego do rejestru zabytków,

3) obowiązek prowadzenia remontów obiektów historycznych z użyciem tradycyjnych technik budowlanych,

4) konieczność dążenia do utrzymania pokrycia dachów wysokich w budynkach historycznych dachówką ceramiczną lub do wymiany wtórnych pokryć takich budynków na dachówkę ceramiczną,

5) konieczność dostosowania nowowznoszonych budynków leżących na terenie historycznego centrum miasta do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie skali, bryły, podziałów architektonicznych, proporcji, powierzchni murów i otworów oraz konieczność uwzględniania w takich sytuacjach sąsiedztwa obiektów historycznych, w szczególności tych wpisanych do rejestru zabytków i objętych ochroną konserwatorską,

6) wskazanie, że wykończenie nowych budynków winno być kontynuacją tradycyjnych technik budowlanych,

7) obowiązek prowadzenia wszelkich prac przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków oraz na obszarze wpisanym do rejestru zabytków po uzy-

skaniu pozwolenia organu ochrony zabytków,

8) konieczność uzyskiwania dla obiektów znajdujących się w ewidencji konserwatorskiej uzgodnień organu ochrony zabytków na prace związane ze zmianą formy zewnętrznej obiektów, m. in. na wymianę pokrycia dachowego, wymianę stolarek okiennych i drzwiowych, rozbudowę, instalowanie tablic i reklam na budynkach itp.,

9) w wyznaczonej strefie ochrony archeologicznej konieczność uzgodniania z organem ochrony zabytków prac ziemnych związanych z zagospodarowaniem lub zabudowaniem terenu celem ustalenia obowiązującego inwestora zakresu prac archeologicznych.

Przyjęte w studium ustalenia spełniają warunki określone w art. 10 ust. 1 pkt 2, 3, 4 i 9 oraz ust. 2 pkt 2, 3, 4 i 14 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80 poz. 717 z późniejszymi zmianami), a także w art. 18 ust. 1–2 i art. 19 ust. 1–3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tj. uwzględniają uwarunkowania wynikające ze stanu krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, a także określają obszary i zasady ochrony krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej w zakresie określonym cytowanymi wyżej ustawami oraz w zakresie wynikającym z zasad ochrony konserwatorskiej obszarów i obiektów o wartościach kulturowych.

4. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta

Sytuacja w zakresie planowania przestrzennego na terenie miasta Czarnków, w sensie istnienia dokumentów planistycznych w postaci miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest korzystna. Cały obszar miasta posiada pokrycie obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, z wyłączeniem jedynie niewielkiego fragmentu włączonego w granice miasta w 2008 roku. Jednakże i dla tego terenu aktualnie sporządzany jest plan miejscowy.

Dla obszaru miasta uchwalono następujące plany miejscowe:

1) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Czarnków – uchwalony Uchwałą Nr XLIII/378/98 Rady Miejskiej w Czarnkowie z dnia 5 marca 1998 roku

- dla jednostki przestrzennej oznaczonej nr I (śródmieście), wyznaczonej ulicami Wodną, Łąkową, Gdańską, Podgórną, Staromiejską, Krzyżową, Wroniecką, Gimnazjalną i Pocztową oraz nasypem kolejowym, stanowiącej strefę ochrony konserwatorskiej, wprowadza się zakazy dokonywania zmian historycznego układu drogowego i gabarytów budynków o charakterze zabytkowym oraz niszczenia ich detalu architektonicznego;

2) zmiana miejscowego planu zagospodaro-

nia przestrzennego miasta Czarnków w rejonie ulic Zamkowej, Widokowej, Gdańskiej, Pułkownika Orłowskiego i Pocztovej – uchwalona Uchwałą Nr XXXIII/308/01 Rady Miasta Czarnków z dnia 26 kwietnia 2001 roku

- obszar zlokalizowany z rejonie ulicy Zamkowej znajduje się w granicach zabytkowego układu urbanistycznego wpisanego do rejestru zabytków,

- modernizacje obiektów istniejących i projekty obiektów kubaturowych należy uzgadniać z organem ochrony zabytków,

- podział nieruchomości możliwy jest po uprzednim uzyskaniu zezwolenia organu ochrony zabytków;

3) zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Czarnków w rejonie hotelu „Czarna Hanka” przy ulicy Kościuszki 130 – uchwalona Uchwałą Nr XXXIX/345/01 Rady Miasta Czarnków z dnia 27 września 2001 roku

- brak zapisów odnośnie zasad ochrony krajobrazu kulturowego, zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

4) zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Czarnków w rejonie ulicy Pocztovej – uchwalona Uchwałą Nr VII/46/03 Rady Miasta Czarnków z dnia 27 marca 2003 roku

- na terenie całego obszaru obowiązek uzgadniania z organem ochrony zabytków planowanych prac ziemnych celem objęcia ich nadzorem archeologicznym;

5) zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Czarnków w rejonie ulicy Wieleńskiej – uchwalona Uchwałą Nr XXXVI/234/05 Rady Miasta Czarnków z dnia 23 czerwca 2005 roku

- brak zapisów odnośnie zasad ochrony krajobrazu kulturowego, zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

6) zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Czarnków obejmująca obszar VIII jednostki (w rejonie ulicy Chodzieskiej) – uchwalona Uchwałą Nr XXXVIII/248/05 Rady Miasta Czarnków z dnia 29 września 2005 roku

- brak zapisów odnośnie zasad ochrony krajobrazu kulturowego, zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

7) zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Czarnków w zakresie przebiegu obwodnicy drogowej wraz z wybranymi terenami sąsiednimi – uchwalona Uchwałą Nr XL/254/05 Rady Miasta Czarnków z dnia 17 listopada 2005 roku

- przed przystąpieniem do inwestycji inwestor winien uzyskać od organu ochrony zabytków warunki konserwatorskie realizacji inwestycji,

- na odcinku obwodnicy od ulicy Rybaki do ulicy Gdańskiej osłony izolacyjne należy projektować jako przezroczyste, nie zasłaniające panoramy miasta;

8) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Czarnków w rejonie ulicy Wodnej – uchwalony Uchwałą Nr LI/317/06 Rady Miasta

Czarnków z dnia 31 sierpnia 2006 roku

- wskazanie faktu usytuowania obszaru objętego planem miejscowym w granicach zabytkowego układu urbanistycznego wpisanego do rejestru zabytków oraz wskazanie zlokalizowanych w tym obszarze zabytkowych budynków wpisanych do rejestru zabytków oraz nie wpisanych do rejestru zabytków, ale podlegających ochronie konserwatorskiej,

- ustalenia dotyczące zabytkowego układu urbanistycznego, jego otuliny oraz obiektów zabytkowych:

- obowiązek zachowania elementów historycznego założenia urbanistycznego,

- konieczność uzyskiwania pozwoleń organu ochrony zabytków na prace remontowo-budowlane, inżynierskie i ziemne w obrębie strefy i poszczególnych obiektów, a także na przeprowadzenie nowych podziałów geodezyjnych,

- zakaz zmian formy historycznej elewacji, kształtu dachu, otworów okiennych i drzwiowych w budynkach podlegających ochronie konserwatorskiej,

- obowiązek uzgadniania z organem ochrony zabytków dokumentacji projektowych, z wyjątkiem remontów prowadzonych wewnątrz budynków,

- obowiązek powiadamiania organu ochrony zabytków o zmianie właściciela lub użytkownika obiektu w obrębie strefy,

- nowe i modernizowane obiekty lokalizowane na obszarze objętym planem należy dostosować do lokalnych historycznych, harmonijnych przestrzennie tradycji budowlanych w zakresie rozwiązań układów przestrzennych zabudowy oraz kubatury, formy architektonicznej i detali architektonicznych,

- na terenie o symbolu 1MN zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zwarta o charakterze zabytkowym, objęta ochroną konserwatorską, z zakazem przebudowy i rozbudowy,

- na terenach o symbolach 2MW, 3MW, 4MW, 5MW i 6MW zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna zwarta o charakterze zabytkowym, objęta ochroną konserwatorską, z zakazem przebudowy i rozbudowy,

- na terenach o symbolach 1U i 2U wskazanie zabudowy objętej ochroną konserwatorską, z zakazem jej przebudowy, rozbudowy i nadbudowy;

9) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Czarnków w pasie Doliny Noteci i ulicy Wieleńskiej – uchwalony Uchwałą Nr VIII/61/07 Rady Miasta Czarnków z dnia 26 kwietnia 2007 roku

- brak zapisów odnośnie zasad ochrony krajobrazu kulturowego, zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

10) zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Czarnków w pasie Doliny Noteci i ulicy Wieleńskiej – uchwalona Uchwałą Nr XIX/127/08 Rady Miasta Czarnków z dnia 28 lutego 2008 roku

- brak zapisów odnośnie zasad ochrony krajobrazu

kulturowego, zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

11) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Czarnków w rejonie osiedla Ogrodniczego – uchwalony Uchwałą Nr XXXVI/175/08 Rady Miasta Czarnków z dnia 30 września 2008 roku

- w obszarach lokalizacji stanowisk archeologicznych nakaz uzgadniania z organem ochrony zabytków prac ziemnych związanych z zabudowywaniem lub zagospodarowywaniem terenu w celu ustalenia obowiązującego inwestora zakresu badań archeologicznych;

12) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Czarnków w zachodnim skraju Doliny Noteci – uchwalony Uchwałą Nr XXXI/216/09 Rady Miasta Czarnków z dnia 27 lutego 2009 roku

- obowiązek prowadzenia badań archeologicznych w miejscu archeologicznej strefy ochrony konserwatorskiej, równoległe z ewentualnymi pracami ziemnymi,

- dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego ustalenie obowiązku uzgodnienia z organem ochrony zabytków, przed uzyskaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, prac ziemnych związanych z zabudowywaniem i zagospodarowaniem celem uzyskania pozwolenia konserwatorskiego na prace archeologiczne.

Zapisy przyjęte w wyszczególnionych planach miejscowych spełniają warunki określone w art. 15 ust. 1 pkt 2, 3, 4, 7 i 9 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a także w art. 18 ust. 1–2 i art. 19 ust. 1–3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tj. uwzględniają zasady ochrony krajobrazu kulturowego, zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, granice i sposoby zagospodarowania terenów i obiektów podlegających ochronie ze względu na reprezentowane przez nie wartości kulturowe oraz szczegółowe zasady zagospodarowania terenów o wartościach kulturowych w zakresie określonym cytowanymi wyżej ustawami oraz w zakresie wynikającym z zasad ochrony konserwatorskiej obszarów i obiektów o wartościach kulturowych.

5. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej

Na terenie miasta zlokalizowane są następujące obszary podlegające ochronie prawnej z uwagi na ich walory przyrodnicze:

1. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU „DOLINA NOTECI”

w granicach tego obszaru usytuowane są niewielkie fragmenty północnej części miasta;

2. OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW NATURA 2000 – NADNOTECKIE ŁĘGI (KOD OBSZARU PLB300003)

w granicach tego obszaru usytuowane są niewiel-

kie fragmenty północnej i południowo zachodniej części miasta;

3. OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY – DOLINA NOTECI (KOD OBSZARU PLH300004)

w granicach tego terenu usytuowane są niewielkie fragmenty północnej i południowo zachodniej części miasta;

W obszarze miasta znajduje się także jeden pomnik przyrody:

- nieruchomość przy ulicy Rybaki 3 dęb bezszypułkowy (*Quercus petraea* Liebl.) – nr rej. wojewódzkiego 519/1990.

VI. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami

Cele gminnego programu opieki nad zabytkami wskazuje art. 87 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zgodnie z którym gminne programy opieki nad zabytkami mają na celu w szczególności:

1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,

2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,

3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,

4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,

5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,

6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,

7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

VII. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

1. Gminna ewidencja zabytków

1.1. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków nieruchomych

1) wykonanie gminnej ewidencji zabytków nieruchomych – na etapie poprzedzającym opracowanie niniejszego programu opieki nad zabytkami wykonano gminną ewidencję zabytków nieruchomych w formie kart ewidencyjnych oraz w formie elektronicznej bazy danych,

2) wykonanie elektronicznej mapy zasobów dziedzictwa kulturowego miasta – na etapie poprzedzającym opracowanie niniejszego programu opieki nad zabytkami wykonano elektroniczną mapę zasobów dziedzictwa kulturowego miasta – zabytki nieruchome,

3) systematyczne uzupełnianie kart gminnej ewidencji zabytków nieruchomych o uzyskane dane i dokumentację fotograficzną,

4) rozpoznanie i wprowadzanie do gminnej ewidencji zabytków nieruchomych zmian powstałych w wyniku rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów wykazanych w ewidencji.

1.2. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych

- wykonanie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych w formie kart zespołów stanowisk archeologicznych zgodnie ze wskazaniem Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,

- sporządzenie elektronicznej, systematycznie aktualizowanej, bazy informacji o stanowiskach archeologicznych na terenie miasta wytypowanych do wpisania do rejestru zabytków na podstawie informacji uzyskiwanych od Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,

- uzupełnianie i weryfikowanie istniejącej ewidencji zabytków archeologicznych poprzez włączanie uzyskiwanych od Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków informacji o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości, niezależnie od charakteru badań oraz na podstawie uzyskiwanych wyników badań weryfikacyjnych AZP, na podanych niżej obszarach:

a) 41-24,

b) 42-24,

- wykonanie elektronicznej mapy archeologicznego dziedzictwa kulturowego miasta z naniesioną lokalizacją stref ochrony stanowisk archeologicznych, na podstawie informacji uzyskiwanych od Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

2. Rozpoznanie perspektyw tworzenia parków kulturowych na terenie miasta

Na terenie miasta Czarnków nie ma podstaw do tworzenia parków kulturowych.

3. Wyznaczenie stref ochrony stanowisk archeologicznych

Strefy ochrony stanowisk archeologicznych na terenie miasta określone zostaną w trakcie wykonywania gminnej ewidencji zabytków archeologicznych.

W celu ochrony stanowisk archeologicznych i archeologicznych nawarstwień kulturowych, podczas inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, należy ujmować zagadnienia związane z ochroną zabytków archeologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy i decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz należy respektować zapisy dotyczące ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4. Historyczne obszary oraz obiekty i zespoły budowlane typowane do wpisania do rejestru zabytków

Kategoria – budownictwo sakralne
- ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO RZYMSKO-KATOLICKIEGO PW. ŚW. MARII MAGDALENY, ul. Kościelna 1:

a) plebania, ok. 1905 r., murowana,
b) cmentarz przykościelny, ul. Kościuszki 1, XVI w.;

Kategoria – cmentarze
- CMENTARZ ŻYDOWSKI, ul. Podgórna, XVI/XVII w.;

Kategoria – budownictwo użyteczności publicznej
- STAROSTWO, ul. Rybaki 3, 1906–1911, murowane,

- URZĄD ZIEMSKI, OB. BUDYNEK ADMINISTRACYJNY STAROSTWA POWIATOWEGO, ul. Kościuszki 88, 1906 r., murowany,

- SIEDZIBA KAHĄŁU – ZARZĄDU GMINY ŻYDOWSKIEJ, OB. KAMIENICA, ul. Łąkowa 14, 1906 r., murowana,

- SZPITAL POWIATOWY, ul. Kościuszki 94, ok. 1900 r., murowany,

- POCZTA, ul. Kościuszki 45, ok. 1893 r., murowana,

- POCZTA KONNA, OB. KAMIENICA, ul. Wroniecka 14, 4, ćw. XIX w., murowana,

- ZESPÓŁ GIMNAZJUM, OB. LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO, ul. Kościuszki 90/92;

a) gimnazjum, ob. Liceum Ogólnokształcące, ul. Kościuszki 92, ok. 1906 r., murowane,

b) willa gimnazjalna, ob. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ul. Kościuszki 90, ok. 1900 r., murowana,

c) sala gimnastyczna, ul. Kościuszki 90, ok. 1906 r., murowana,

- ZESPÓŁ SZKOŁY, OB. SZKOŁY PODSTAWOWEJ, ul. Wroniecka 28:

szkoła, ob. Szkoła Podstawowa, 1888 r., murowana,

- SZKOŁA, OB. MUZEUM ZIEMI CZARNKOWSKIEJ I BIBLIOTEKA, ul. Wroniecka 32, ok. 1890 r., murowana,

- SZKOŁA ŻYDOWSKA I DOM RABINA, OB. KAMIENICA, pl. Bartoszka 8, poł. XIX w., murowana,

- KOMISARIAT STRAŻY GRANICZNEJ, OB. BUDYNEK ADMINISTRACYJNY KRUS, ul. Kościuszki 87, ok. 1900 r., murowany,

- ZESPÓŁ DWORCA KOLEJOWEGO:

a) dworzec kolejowy, ul. Dworcowa 1, 1911 r., murowany,

b) magazyn, ul. Dworcowa 1, ok. 1911 r., murowany,

c) wieża ciśnień, ul. Dworcowa 1, 1896 r., murowano-drewniana;

Kategoria – zabudowa mieszkalna

pl. Bartoszka:

- KAMIENICA Nr 10, 4. ćw. XIX w., murowana,

- KAMIENICA Nr 15, ok. 1907 r., murowana;

ul. Kościuszki:

- KAMIENICA Nr 1, k. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 2, 2. poł. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 5, OB. BANK SPÓŁDZIELCZY, ok. 1900 r., murowana,

- KAMIENICA Nr 6, pocz. XX w., murowana,
- ZESPÓŁ KAMIENICY Nr 7:

a) kamienica, 1910 r., murowana,
- KAMIENICA Z OFICYNĄ Nr 9, 1910 r., murowano-ryglowe,

- KAMIENICA Nr 11, 3. ćw. XIX w., murowana,
- ZESPÓŁ KAMIENICY Nr 16:

a) kamienica, 1907 r., murowana,

- KAMIENICA Nr 18, k. XIX w., murowana,

- KAMIENICA Nr 20, 1911 r., murowana,

- KAMIENICA Nr 22, ok. 1900 r., murowana,

- ZESPÓŁ KAMIENICY Nr 24:

a) kamienica, ok. 1905 r., murowana,

b) spichlerz, 2. poł. XIX w., murowano-ryglowy,

- KAMIENICA Nr 32, ok. 1910 r., murowana,

- KAMIENICA Nr 38, ok. 1900 r., murowana,

- KAMIENICA Nr 43, ok. 1910 r., murowana,

- KAMIENICA Nr 47 a, ok. 1900 r., murowana,

- WILLA Nr 56, 2. poł. XIX w., murowana,

- KAMIENICA Nr 58, XIX/XX w., murowana,

- KAMIENICA Nr 70, 1904 r., murowano-ryglowa,

- KAMIENICA Nr 79, pocz. XX w., murowana,

- KAMIENICA Nr 83, ok. 1900 r., murowana,

- DOM Nr 85, ok. 1900 r., murowany,

- DOM Nr 89, OB. SIEDZIBA POWIATOWEJ KOMENDY POLICJI, pocz. XX w., murowany,

- WILLA Nr 91, OB. PRZYCHODNIA LEKARSKA, ok. 1900 r., murowana,

- DOM Nr 97, ok. 1915 r., murowano-ryglowy,

- WILLA Nr 130, OB. HOTEL „CZARNA HANKA”, pocz. XX w., murowana;

ul. Łąkowa:

- KAMIENICA Nr 2, 1893 r., murowana,

- KAMIENICA Nr 4, ok. 1900 r., murowana,

- KAMIENICA Nr 6, ok. 1900 r., murowana,

- KAMIENICA Nr 10, pocz. XX w., murowana,

- KAMIENICA Nr 12, pocz. XX w., murowana;

ul. Putza:

- KAMIENICA Nr 5, 4. ćw. XIX w., murowana;

ul. Rybaki:

- KAMIENICA Nr 7, 1907 r., murowana,

- ZESPÓŁ KAMIENICY Nr 18:

a) kamienica, ok. 1900 r., murowana,

b) brama, ok. 1900 r., murowana,

- KAMIENICA Nr 25, 4. ćw. XIX w., murowana,

- DOM Nr 26, 1913 r., murowany;

ul. Sikorskiego:

- ZESPÓŁ KAMIENICY NR 1:

a) kamienica z oficyną, 2. poł. XIX w., murowane,

b) spichlerz, poł. XIX w., murowano-ryglowy,

- ZESPÓŁ KAMIENICY Nr 7:

a) magazyn z przejazdem bramnym, poł. XIX w.,

murowano-ryglowy,

- ZESPÓŁ DOMÓW Nr 29:

a) dom (1), ok. 1900 r., murowany;

pl. Wolności:

- KAMIENICA Nr 4, ok. 1900 r., murowana,
- KAMIENICA Nr 8, 4. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 11, 4. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 13, 4. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 15, 4. ćw. XIX w., murowana,
- KAMIENICA Nr 16, 4. ćw. XIX w., murowana;

ul. Wroniecka:

KAMIENICA Nr 5, ok. 1910 r., murowana,
WILLA Nr 90, ok. 1910 r., murowana,
WILLA Nr 98, ok. 1910 r., murowana;

ul. Zamkowa:

- DOM Nr 4, 2. poł. XVIII w., murowany,
- DOM Nr 6, 2. poł. XIX w., murowany,
- DOM Nr 9, 4. ćw. XIX w., murowany;

Kategoria – budownictwo przemysłowe, gospodarcze i techniki

- ZESPÓŁ BROWARU, ul. Browarna 1/3:

a) budynek administracyjny, 1893 r., murowany,
b) browar, 1893 r., murowany,

- ZESPÓŁ GAZOWNI MIEJSKIEJ:

a) budynek administracyjno-mieszkalny, ob. dom, ul. Kościuszki 100, 1900–1902, murowany,
b) piecownia, ul. Wroniecka 45, 1902 r., murowana,

- ZESPÓŁ BAZY REMONTOWEJ ŻEGLUGI BYDGOSKIEJ, ul. Rybaki 32:

a) budynek administracyjno-mieszkalny, pocz. XX w., murowany,
b) budynek warsztatowy [1], pocz. XX w., murowany,

c) budynek warsztatowy [2], pocz. XX w., murowany,

- MAGAZYN, OB. MAGAZYN PSS „SPOŁEM”, ul. Wodna 1, pocz. XX w., murowany,

- SPICHLERZ, ul. Sikorskiego 9, poł. XIX w., murowano-ryglowy,

- MOST DROGOWY NA NOTECI, ul. Rybaki, 1893 r., żelbetowo-stalowy;

5. Stanowiska archeologiczne typowane do wpisu do rejestru zabytków

- współpraca z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie wpisania do rejestru zabytków archeologicznych województwa wielkopolskiego stanowisk archeologicznych reprezentujących duże wartości naukowe i ogywających znaczącą rolę w dziedzictwie kulturowym miasta;

6. Udostępnianie i promocja zabytków nieruchomości

1) rozpowszechnienie informacji na temat zabytków nieruchomości z terenu miasta,

2) udostępnienie gminnej ewidencji zabytków oraz

niniejszego „Programu opieki nad zabytkami miasta Czarnków na lata 2010–2013” na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Czarnkowie,

3) umieszczenie, po uzyskaniu stosownych pozwoleń organu ochrony zabytków i w porozumieniu z właścicielami, tablic informacyjnych na historycznych obiektach budowlanych wpisanych do rejestru zabytków,

4) współpraca z instytucjami wprowadzającymi dodatkowe oznakowania na drogach gminnych, powiatowych i wojewódzkich w celu ułatwienia dojazdu do tych obiektów,

5) utworzenie na terenie Czarnkowa ścieżki dydaktycznej przedstawiającej historię, krajobraz i zabytki miasta, także te nie wpisane do rejestru zabytków, a kształtujące jego przestrzeń i będące świadectwem jego przeszłości, jak również oznakowanie ich tablicami informacyjnymi wykonanymi dla następujących obiektów i obszarów:

a) historyczne budynki i zespoły budowlane: kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Marii Magdaleny przy ul. Kościelnej 1, starostwo przy ul. Rybaki 3, ratusz przy pl. Wolności 6, d. urząd ziemski przy ul. Kościuszki 88, szpital powiatowy przy ul. Kościuszki 94, zespół gimnazjum przy ul. Kościuszki 90 i 92, szkoła przy ul. Wronieckiej 28, d. szkoła przy ul. Wronieckiej 32, d. szkoła żydowska i dom rabina przy pl. Bartoszk 8, dworek Świniarskich przy ul. Rybaki 28, zespół browaru przy ul. Browarnej 1/3 oraz zespół d. gazowni miejskiej przy ul. Kościuszki 100 i ul. Wronieckiej 45,

b) historyczne cmentarze: cmentarz rzymskokatolicki przy ul. Kościuszki, cmentarze ewangelickie przy ul. Parkowej 57 i ul. Wronieckiej 13, cmentarze żydowskie przy ul. Podgórznej i ul. Poznańskiej 11,

c) najcenniejsze fragmenty zabytkowej struktury przestrzennej miasta: miejsce hipotetycznej lokalizacji grodu wczesnośredniowiecznego, osadnicze struktury przedlokacyjne i lokacyjne (miasto lokacyjne w obszarze placu Wolności, osada rybacka w ciągu ulicy Rybaki, przedmieście Poznańskie w rejonie ulic Krzyżowej, Sikorskiego i Staromiejskiej z Rynkiem Zbożowym – placem Powstańców Wielkopolskich i Rynkiem Końskim – placem Bartoszk, przedmieście Wieleńskie w rejonie ulic Kościuszki i Wronieckiej, dzielnica żydowska w rejonie placu Bartoszk),

d) najcenniejsze elementy środowiska przyrodniczego: obszar chronionego krajobrazu „Dolina Noteci”, obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – Nadnoteckie Łęgi, obszar specjalnej ochrony – Dolina Noteci,

6) uwzględnianie obiektów zabytkowych przy wyznaczaniu tras turystycznych i ścieżek dydaktycznych na terenie miasta,

7) ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych możliwości i zasad ich udostępniania.

7. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

1) włączenie tematyki opieki i ochrony zabytków

do zajęć dydaktycznych w szkołach podstawowych i gimnazjalnych prowadzonych przez gminę,

2) wdrażanie do zajęć szkolnych pojęć związanych z krajobrazem kulturowym miasta i regionu,

3) informowanie młodzieży szkolnej o zasobach krajobrazu kulturowego miasta i regionu,

4) organizowanie w ramach edukacji szkolnej zajęć dydaktycznych pozwalających na poznanie najciekawszych i najważniejszych obiektów zabytkowych w mieście.

8. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania i zagospodarowania

1) współdziałanie z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie informowania właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania pomocowych środków finansowych na ich remonty,

2) nawiązanie współpracy z właścicielami obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, przy czynnym udziale Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, poprzez:

a) rozpowszechnianie wśród właścicieli tych obiektów informacji na temat zasad konserwatorskich i profilaktyki konserwatorskiej,

b) zbieranie od właścicieli tych obiektów informacji na temat przeprowadzonych remontów i odnotowywanie tych faktów w kartach gminnej ewidencji zabytków,

3) aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowania obiektów zabytkowych,

4) określenie zasad i możliwości udzielania pomocy finansowej właścicielom remontującym obiekty zabytkowe (wpisane do rejestru zabytków) w ramach środków zabezpieczonych w budżecie miasta na dany rok, zgodnie z treścią Uchwały Nr XXVII/185/08 Rady Miasta Czarnków z dnia 30 października 2008 roku w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

9. Poprawa stanu zachowania zabytków nieruchomości na terenie miasta – kierunki działań i zadania

Lp.	Kierunki działań	Zadania	Terminarz realizacji
1.	Rewitalizacja najcenniejszych zabytkowych fragmentów historycznej struktury urbanistycznej Czarnkowa	1. Kontynuacja rewitalizacji pl. Wolności przeprowadzenie prac konserwatorsko-remontowych w kamienicach i ich oficynach usytuowanych w pierzei północnej i zachodniej (remonty dachów, prace konserwatorskie przy elewacjach w zakresie detalu architektonicznego, renowacji wypraw tynkarskich i malowania elewacji, porządkowanie elementów reklamowych na elewacjach) – współpraca przy prowadzeniu prac z właścicielami budynków niekomunalnych (budynki nr 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11 i 12)	2010-2013
		2. Rewitalizacji d. Rynku Zbożowego, ob. pl. Powstańców Wielkopolskich przeprowadzenie prac konserwatorsko-remontowych w budynkach usytuowanych w północnej i południowej pierzei placu (remonty dachów, prace konserwatorskie przy elewacjach w zakresie detalu architektonicznego, renowacji wypraw tynkarskich i malowania elewacji, porządkowanie elementów reklamowych na elewacjach) – prowadzenie prac w budynkach stanowiących własność komunalną (kamienica nr 15 i dom przy ul. Wronieckiej 1) oraz współpraca przy prowadzeniu prac z właścicielami budynku niekomunalnego (kamienica przy pl. Bartoszka 13 – od strony pl. Powstańców Wielkopolskich)	2010-2013
		3. Rewitalizacji d. Rynku Końskiego, ob. pl. Bartoszka przeprowadzenie prac konserwatorsko-remontowych w budynkach usytuowanych w północnej i południowej pierzei placu (remonty dachów, prace konserwatorskie przy elewacjach w zakresie detalu architektonicznego, renowacji wypraw tynkarskich i malowania elewacji, porządkowanie elementów reklamowych na elewacjach) – prowadzenie prac w budynkach stanowiących własność komunalną (kamienica nr 15, d. szkoła żydowska i dom rabina, ob. kamienica nr 8) oraz współpraca przy prowadzeniu prac z właścicielami budynków niekomunalnych (budynki nr 2, 4, 9, 10, 11, 13 i 14)	2010-2013

		4. Rewitalizacji ulicy Łąkowej przeprowadzenie prac konserwatorsko-remontowych w budynkach (remonty dachów, prace konserwatorskie przy elewacjach w zakresie detalu architektonicznego, renowacji wypraw tynkarskich i malowania elewacji) – prowadzenie prac w budynku nr 4, stanowiącym własność komunalną oraz współpraca przy prowadzeniu prac z właścicielami budynków niekomunalnych (budynki nr 2, 5, 6, 7, 8, 10, 12 i 14)	2010-2013
2.	Rewitalizacja zabytkowych cmentarzy	1. Uporządkowanie wybranych historycznych cmentarzy innowierczych przeprowadzenie prac porządkowych oraz uczytelnienie cmentarzy żydowskich przy ul. Podgórznej i ul. Poznańskiej 11	2010-2013
		2. Oznakowanie wszystkich historycznych cmentarzy umieszczenie tablic informacyjnych o fakcie istnienia cmentarza, jego historii i objęciu ochroną prawną – cmentarze rzymskokatolickie przy ul. Kościelnej 1 i ul. Kościuszki, cmentarze ewangelickie przy ul. Wronieckiej 13 i ul. Parkowej 57 oraz cmentarze żydowskie przy ul. Podgórznej i ul. Poznańskiej 11	2010-2013
3.	Rewitalizacja najcenniejszych zabytkowych obiektów budowlanych	1. Rewitalizacja dworku Świniarskich przy ul. Rybaki 28 rozpatrzenie możliwości adaptacji budynku na funkcje publiczne, np. kulturalno-oświatowe; przeprowadzenie prac konserwatorsko-remontowych w zakresie wzmocnienia fundamentów, rozwiązania problemów zawilgocenia murów, wymiany pokrycia dachowego oraz renowacji i malowania elewacji	2010-2013
		2. Podjęcie współpracy z Parafią Rzymskokatolicką p.w. św. Marii Magdaleny w Czarnkowie w celu zainicjowania prac konserwatorsko-remontowych w kościele parafialnym rzymskokatolickim p.w. św. Marii Magdaleny prace konserwatorsko-remontowe objąć winny przede wszystkim wymianę pokrycia hełmu wieży, rozwiązanie problemów zawilgocenia dolnych partii murów, renowację ceglanych i tynkarskich partii elewacji, malowanie tynkarskich partii elewacji kościoła, malowanie wnętrza kościoła oraz wykonanie nowego oświetlenia we wnętrzu kościoła	2010-2013
		3. Podjęcie współpracy z Gminą Żydowską w Czarnkowie w celu zainicjowania remontu kapitalnego domu przedpogrzebowego z cmentarza żydowskiego przy ul. Poznańskiej 11 rozpatrzenie możliwości adaptacji budynku na funkcje publiczne – kulturalno-oświatowe lub muzealne, związane np. z historią Żydów w mieście i regionie; prace konserwatorsko-remontowe objąć winny przeprowadzenie remontu kapitalnego, w pierwszym rzędzie remont dachu wraz z wymianą pokrycia dachowego oraz wymianę stolarki okiennej i drzwiowej	2010-2013

VIII. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Podmiotem formującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminy. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez działania władz gminnych na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych.

Program wymaga współdziałania samorządu gminnego z:

1) instytucjami ochrony zabytków, ochrony środowiska i ośrodkami naukowymi,

2) organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną i opieką nad zabytkami,

3) diecezjami – w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami sakralnymi.

Samorząd gminny ma oddziaływać na różne podmioty mające do czynienia z obiektami zabytkowymi, w tym także na mieszkańców, tak by wywoływać ich pożądane zachowanie prowadzące do realizacji zamierzonych celów.

Zakłada się, że w realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Czarnków wyko-

rzystane zostaną następujące grupy instrumentów:

- 1) instrumenty prawne
 - a) przepisy prawne wynikające z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
 - b) programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
 - c) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta oraz inne dokumenty określające strategię miasta,
 - d) ustanawianie różnych form prawnej ochrony zabytków;
- 2) instrumenty finansowe
 - a) dotacje,
 - b) subwencje,
 - c) dofinansowania,
 - d) europejskie instrumenty finansowe (fundusze unijne);
- 3) instrumenty koordynacji
 - a) strategie rozwoju miasta,
 - b) plany rozwoju lokalnego,
 - c) programy prac konserwatorskich,
 - d) programy ochrony środowiska,
 - e) studia i analizy, koncepcje,
 - f) plany rewitalizacji;
- 4) instrumenty społeczne
 - a) edukacja kulturowa,
 - b) informacja,
 - c) współdziałanie z sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego, diecezją, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami regionalnymi, ośrodkami naukowymi oraz właścicielami i posiadaczami obiektów;
- 5) instrumenty kontrolne
 - a) utworzenie w ramach organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Czarnkowie Zespołu Koordynującego pracami realizującymi poszczególne zadania wynikające z ustaleń niniejszego programu – w skład Zespołu wchodzić będą następujące osoby:
 - Grzegorz Kaźmierczak – Z-ca Burmistrza,
 - Jerzy Janyska – Kierownik Referatu Gospodarki Nieruchomościami,
 - Alicja Szuta – Główny Specjalista ds. ochrony środowiska,
 - Paweł Pasternak – Specjalista ds. informatyki i łączności,
 - Bogdan Szelmeczka – Główny Specjalista ds. gospodarki przestrzennej,
 - b) aktualizacja bazy danych zawartych w gminnej ewidencji zabytków,
 - c) monitorowanie stanu zachowania i funkcjonowania środowiska kulturowego.

IX. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami

Monitoring polega na prowadzeniu stałej obserwacji procesów i zjawisk, które są istotne z punktu widzenia realizacji programu.

Za monitorowanie realizacji programu opieki nad zabytkami miasta Czarnków odpowiada Burmistrz

Miasta Czarnków, który co dwa lata będzie przedstawiał Radzie Miasta Czarnków sprawozdanie z realizacji programu. Po 4 latach program powinien zostać zaktualizowany i ponownie przyjęty przez Radę Miasta.

Do wykonania powyższego zadania utworzono Zespół Koordynujący monitorujący „Program opieki nad zabytkami miasta Czarnków na lata 2010-2013” poprzez analizę stopnia jego realizacji. Monitorowanie przebiegu realizacji programu będzie ważnym elementem jego wdrażania. Przedmiotem monitoringu będą działania podejmowane przez gminne władze wykonawcze w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami (w ramach własnego budżetu gminnego), jak i działania innych podmiotów w tym zakresie w oparciu o środki własne i inne środki finansowe.

X. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Obowiązek dbania o stan zabytków ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na właścicieli i posiadaczy zabytków.

Wsparciem dla zadań z zakresu ochrony zabytków są zewnętrzne źródła dofinansowania udzielane zgodnie z obowiązującą ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Wśród zewnętrznych źródeł finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami wymieniłem należy:

- 1) Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
 - a) dane adresowe:
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Departament Ochrony Zabytków ul. Ksawerów 13 02-656 Warszawa,
 - b) witryna internetowa: <http://www.mkidn.gov.pl>,

- c) dotacje udzielane na sporządzanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich; przeprowadzanie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych; wykonywanie dokumentacji konserwatorskiej; opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich; wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego; sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrza; zabezpieczenie, zachowanie i utwalenie substancji zabytku; stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku; odnowienie lub uzupełnienie tynków, okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki; odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności; odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych; modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które po-

siadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności; wykonanie izolacji przeciwwilgociowej; uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych; działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu; zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych niezbędnych do wykonania wskazanych powyżej prac i robót przy zabytku, a także zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej – dotacje udzielane w ramach programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Dziedzictwo kulturowe”;

d) podmioty uprawnione do występowania o dotację:

- osoby fizyczne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego,

- jednostki samorządu terytorialnego spełniające warunek w zakresie tytułu prawnego do zabytku jak wyżej,

- inne jednostki organizacyjne spełniające warunek w zakresie tytułu prawnego do zabytku jak wyżej;

2) Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

a) dane adresowe:

Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków ul. Gołębia 2
61-834 Poznań,

b) witryna internetowa: <http://www.wosoz.bip-i.pl/public>,

c) dotacje udzielane na zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku; stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku; odnowienie lub uzupełnienie tynków, okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki; odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności; odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych; modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności; wykonanie izolacji przeciwwilgociowej; uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych; działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu, a także zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej;

d) podmioty uprawnione do występowania o dotację:

- osoby fizyczne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego,

- jednostki samorządu terytorialnego spełniające warunek w zakresie tytułu prawnego do zabytku jak wyżej,

- inne jednostki organizacyjne spełniające warunek w zakresie tytułu prawnego do zabytku jak wyżej;

3) Marszałka Województwa Wielkopolskiego

a) dane adresowe:

Marszałek Województwa Wielkopolskiego Urząd
Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego De-
partament Kultury pl. Wolności 18 61-739 Poznań,

b) witryna internetowa: <http://www.bip.umww.pl>,

c) dotacje udzielane na prace wyszczególnione w pkt 1 lit. c;

d) podmioty uprawnione do występowania o dotację:

- organizacje pozarządowe w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. Nr 96 poz. 873 z późniejszymi zmianami),

- osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,

- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, prowadzące działalność pożytku publicznego,

- jednostki organizacyjne podległe organom administracji publicznej lub przez nie nadzorowane;

4) Radę Miasta Czarnków

a) dane adresowe:

Rada Miasta Czarnków pl. Wolności 6 64-700
Czarnków,

b) witryna internetowa: <http://www.czarnkow.pl>,

c) dotacje udzielane na sporządzanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich; przeprowadzanie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych; wykonywanie dokumentacji konserwatorskiej; opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich; wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego; sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrza; zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku; stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku; odnowienie lub uzupełnienie tynków, okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki; odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności; odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi,

więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych; modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności; wykonanie izolacji przeciwwilgociowej; uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych; działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu; zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych niezbędnych do wykonania wskazanych powyżej prac i robót przy zabytku, a także zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej;

d) podmioty uprawnione do występowania o dotację:

- podmioty będące właścicielem lub posiadaczem zabytku albo podmioty, które posiadają tytuł prawny do zabytku wynikający z użytkowania wieczystego, ograniczonego prawa rzeczowego, trwałego zarządu albo stosunku zobowiązaniowego, o ile zabytek ten łącznie spełnia następujące kryteria: znajduje się na stałe na obszarze miasta Czarnkowa, jest dostępny publicznie, posiada istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub kulturowe dla mieszkańców miasta i jest wpisany do rejestru zabytków;

5) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych Wydział Funduszu Kościelnego

a) dane adresowe:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych Wydział Funduszu Kościelnego ul. Batorego 5 02-591 Warszawa,

b) witryna internetowa: <http://www.mswia.gov.pl>,

c) dotacje udzielane na remonty i konserwację obiektów sakralnych o wartości zabytkowej w za-

kresie wykonywania podstawowych prac zabezpieczających obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolacja, remonty i wymiana zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwlamaniowej, przeciwpożarowej itp.); nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (dzwonnice wolnostojących, krzyży), ruchomego wyposażenia (obrazów, ikonostasów, stalli, epitafiów, szaf i naczyń liturgicznych, instrumentów muzycznych i dzwonów) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrza (polichromii, fresków, witraży i posadzek),

d) podmioty uprawnione do występowania o dotację:

- osoby prawne Kościoła Rzymskokatolickiego,

- osoby prawne innych kościołów i związków wyznaniowych działających na podstawie ustaw o stosunku Państwa do kościołów oraz związków wyznaniowych,

- osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych wpisanych do rejestru kościołów i związków wyznaniowych, o którym mowa w art. 30 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz.U. z 2005 r., Nr 231 poz. 1965 z późniejszymi zmianami).

Ponadto istnieją możliwości pozyskiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na zadania inwestycyjne i społeczne do współfinansowania z funduszy krajowych i zagranicznych Unii Europejskiej.

Uwaga:

W/w źródła finansowania są wskazówką dla użytkowników obiektów zabytkowych i przedstawicieli władz samorządowych, w jakich instytucjach można pozyskiwać środki na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.

2047

UCHWAŁA Nr XLI/ 232/10 RADY MIEJSKIEJ W KRAJENCE

z dnia 26 marca 2010 r.

w sprawie trybu udzielania i rozliczania dotacji niepublicznym placówkom oświatowym o uprawnieniach szkół publicznych funkcjonujących na terenie Gminy i Miasta Krajenka oraz trybu i zakresu kontroli prawidłowości ich wykorzystania

Na podstawie art. 18 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591; z 2002 r. Nr 23 poz. 220, Nr 62 poz. 558, Nr 113 poz. 984, Nr 153 poz. 1271, Nr 214 poz. 1806; z 2003 r. Nr 80 poz. 717, Nr 162 poz. 1568; z 2004 r. Nr 102 poz. 1055, Nr 116 poz. 1203; z 2005 r. Nr 172 poz. 1441, Nr 175 poz. 1457; z 2006 r. Nr 17 poz. 128, Nr 181 poz. 1337; z 2007 r. Nr 48 poz. 327, Nr 173 poz. 1218;

z 2008 r. Nr 180 poz. 1111, Nr 223 poz. 1458; z 2009 r. Nr 52 poz. 420) w związku z art. 90 ust.4 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572, Nr 69 poz. 624, Nr 109 poz. 1161, Nr 273 poz. 2703, Nr 281 poz. 2781; z 2005 r. Nr 17 poz. 141, Nr 94 poz. 788, Nr 122 poz. 1020, Nr 131 poz. 1091, Nr 167 poz. 1400, Nr 249 poz. 2104; z 2006 r. Nr 144 poz. 1043, Nr 208 poz. 1532, Nr 227 poz. 1658;